

„Lodka Cirkvi nie je moja,
nie je naša, ale Pánova.“

1

2

3

4

5

6

7

Milí čitatelia nášho seminárskeho časopisu!

Prežívame historické obdobie v dejinách Cirkvi, ktoré v nás vzbudzuje mnoho otázok a možno aj obáv. Prečo sa rozhodol Benedikt XVI. rezignovať? Nie je za tým niečo viac? Aký bude nový pápež? Čo prinesie tento pontifikát? Odpoveď na všetky tieto otázky a pochybnosti nám dal sám Benedikt XVI. pri svojej poslednej liturgickej slávnosti na Popolcovú stredu. Jeho posledné vlastné slová, ktoré povedal v rámci liturgie zhŕňajú celé úsilie jeho pontifikátu a zároveň predstavujú odkaz aj pre budúcnosť. Keď v závere svätej omše po krátkom príhovore kardinála Bertoneho nastal dlhotrvajúci potlesk pre pápeža Benedikta, on ho po čase prerušil slovami: „Ritorniamo alla preghiera! - Vráťme sa k modlitbe!“ Tieto jeho posledné slová na svätej omši môžeme chápať ako testament pre liturgiu, pastoráciu, novú evanjelizáciu a vlastne celú budúcnosť života Cirkvi. Keď ich naplníme, všetky otázky a obavy sa stanú zbytočnými. „**Vráťme sa k modlitbe!**“

Lukáš Stolárik

Obsah

<i>Mladosť nás sprevádza po celý život!</i>	4
<i>Aktuality</i>	6
<i>Dar kňazstva je tajomstvo, obdivuhodné dobrodružstvo a stály predmet objavovania a žasnutia</i>	7
<i>Môj exodus v mnohorakých podobách</i>	12
<i>Na ceste ku kresťanskej múdrosti</i>	16
<i>V seminári - škole viery</i>	17
<i>Slovo a chlieb</i>	35
<i>Írske misie a ich vplyv na kristianizáciu Moravy a Nitrianska (I.)</i>	36
<i>List matkám seminaristov a kňazov</i>	38
<i>Evanjelizovať spevom</i>	41
<i>Cesta okolo sveta za Rok viery</i>	44
<i>Atanárovské vyznanie viery</i>	46
<i>Modlitba za vytrvalosť vo viere</i>	47
<i>Suum cuique II</i>	47

Brázda

Časopis bohoslovcov Kňazského seminára biskupa Jána Vojtáššáka

Ročník XXII., číslo 1/marec 2013

Vydáva Nadácia Kňazského seminára biskupa Jána Vojtáššáka, Spišská Kapitula 12, 053 04 Spišské Podhradie

E-mail: brazda@kapitula.sk, web: <http://ks.kapitula.sk>

Šéfredaktor: Lukáš Stolárik

Zástupca šéfredaktora: Filip Orlovský

Redaktori: Tomáš Tomusko, Mgr. Martin Bunda, Lukáš Fejercák, Lukáš Vaník, Dávid Sklarčík

Grafická úprava: Filip Orlovský

Foto: Tomáš Tarčák, archív redakcie, internet;

Tlač: Tlačiareň Kežmarok

Neprešlo odbornou jazykovou úpravou.

Mladosť nás sprevádza po celý život!

Mnohí obdivujeme skromnosť, erudovanosť i nábožnosť emeritného pápeža Benedikta XVI. Ťažké teologické témy dokázal vysvetliť jednoducho a zrozumiteľne a čudovali sme sa, že na závažné problémy sa dá odpovedať veľmi jednoducho. Napr. svoju rezignáciu z úradu pápeža zdôvodnil, okrem iného, vo svojom príhovore na poslednej audiencii tak, že „Cirkev nie je vaša, nie je moja, ale Kristova“. Lenže málokto vie, že jeho postoje, ktoré prejavoval v úrade kardinála prefekta Kongregácie pre náuku viery i v úrade pápeža, majú korene v jeho mladosti. Počas formácie v seminári a počas vysokoškolských štúdií sa formovali jeho postoje, ktoré sme my spoznávali až neskôr.

Napríklad v trojzväzkovej knihe Ježiš Nazaretský použil svoje hlboké znalosti z Písma svätého, ale aj z patristiky. Jozef Ratzinger študoval na klasickom gymnáziu, kde nadobudol dôležité znalosti z latinčiny a gréčtiny. Neskôr na Teologickej fakulte v Mníchove počúval prednášky profesora exegézy Nového zákona Wilhelma Mayera a profesora exegézy Starého zákona Fridricha Stummera. Emeritný pápež sám priznal, aký nesporný význam mali pre jeho ďalšiu prácu a život práve prednášky profesora Mayera (J. Ratzinger, Autobiografia, str. 49).

Alebo kde sa u neho vzala toľká znalosť a úcta k cirkevným otcom, najmä ku sv. Augustínovi? Jeho profesorom fundamentálnej teológie bol Gottlieb Sohngen a u neho písal aj svoju doktorandskú prácu na tému Boží ľud a boží dom v Augustínovej náuke o Cirkvi. Pri písaní tejto práce spoznal priam dokonale náuku sv. Augustína a obľúbil si ju natoľko, že ho sprevádzala po celý jeho život. Sv. Augustín sa veľmi často objavuje v jeho publikáciách, vrátane učenia pápežského magistéria. Aj habilitačnú prácu písal u toho istého profesora, ale na tému Zjavenie v náuke sv. Bonaventúru (tamtiež, str. 64), čo sa hlboko dotýkalo patristickej literatúry. Čítal som istú štúdiu ohľadom metodológie v dogmatickej teológii pri príležitosti 25. výročia začiatku II. vatikánskeho koncilu, kde autor zdôraznil, že kvalitný dogmatický teológ musí mať solídne znalosti z Písma svätého, ale rovnako kvalitné znalosti aj z učenia cirkevných otcov (patristiky). Jozef Ratzinger – Benedikt XVI. takéto znalosti mal a preto bol vynikajúcim „učiteľom Cirkvi“ nielen z titulu svojho pápežského úradu, ale aj z titulu svojho nadobudnutého vzdelania. Austrálsky kardinál Pell ho nazval teologickým kalibrom najvyššieho formátu, Angela Merkel jedným z najväčších mysliteľov súčasnej doby a to by som v podobných vyjadreniach mohol ešte dlho pokračovať.

Menej známe je jeho poznanie kánonického práva, ktoré azda z titulu môjho odborného zamerania by som nemal vynechať. Už v roku 1988 (5 rokov po promulgácii CIC 1983) sa kardinál Jozef Ratzinger vyjadril v liste Pápežskej komisii pre autentickú interpretáciu legislatívnych textov, že niektoré kánonické predpisy najmä z oblasti trestného kánonického práva nefungujú a treba s tým niečo urobiť. V roku 2001 stál pri vzniku trestných noriem *De delictis gravioribus* (najzávažnejšie delikty) a

následne pri Kongregácii pre náuku viery ustanovil Najvyšší tribunál, ktorý tieto delikty aj súdi. Ale aj jeho poznatky aj postoj ku kánonickému právu vznikli v časoch jeho mladosti, pretože lásku ku kánonickej disciplíne mu vštípil mladý profesor kánonického práva Klaus Morsdorf (tamtiež, str. 46).

Benedikt XVI. výrazne zasiahol aj do oblasti liturgie. Zavedenie mimoriadnej formy rímskeho rítu (často nesprávne nazývanú ako „návrat k tridentskému rítu“) ostalo sčasti nepochopené alebo niekedy až nesprávne interpretované. Benedikt XVI. už v mladosti pochopil, že neexistuje nijaký Misál Pia V., pretože tento pápež iba dal prepracovať a doplniť predchádzajúcu liturgiu a tak to bolo potrebné urobiť aj pri liturgickej reforme za Pavla VI. po II. vatikánskom koncile (keď sa Ratzinger stal pápežom, tak to vlastne aj urobil: de facto svojim rozhodnutím o mimoriadnej forme pristúpil k reinterpretácii Všeobecných smerníc Rímskeho misála z roku 1970). Benedikt XVI. sa chce vrátiť k sakrálnosti liturgie. Bol to on, ktorý pochopil, že protestantizmus sa „vtiahol“ do Katolíckej cirkvi práve cez liturgiu (porov. tamtiež, str. 103). Tento jeho postoj sa taktiež sformoval v časoch jeho mladosti pri jeho kontakte s kňazským liturgickým hnutím, ktoré – podľa neho – sa odklonilo od koncilovej interpretácie liturgie a treba ho vrátiť a správne usmerniť (porov. tamtiež, str. 103). Nie, nie je to návrat „nútený“ k latinčine, ani návrat k praxi pred II. vatikánskym koncilom. Ale má to byť predovšetkým návrat k správnej interpretácii a sakrálnemu prežívaniu súčasnej liturgie. Riadnou formou rímskeho rítu predsa ostáva liturgická reforma Pavla VI.

Na záver prajem ctihodným bratom bohoslovcov a všetkým mladým kňazom, ktorí pochopili možnosti svojej kňazskej formácie v celej šírke jej obsahu a aj dynamiky, aby rástli v poznaní teologických disciplín, v prežívaní duchovnej hĺbky svojej sakrálny i sviatostnej existencie a života, pretože toto všetko bude mať výrazný dopad na pastoračnú prácu a činnosť po celý váš kňazský život. Dnes a v mladosti sa rozhoduje, aký bude váš kňazský život a kňazská činnosť aj v budúcnosti. Prajem vám k tomu veľa síl a veľa Božích darov a milostí.

Mons. Ján Duda

ČO BOLO?

6.12.2012

Na sviatok sv. Mikuláša sa viacerí bohoslovci vybrali do blízkyh sociálnych zariadení, aby svojou „mikulášskou“ návštevou potešili tamojších klientov. *1

9.12.2012

Na druhú adventnú nedeľu spišský diecézny biskup Mons. Štefan Sečka udelil v Katedrále sv. Martina ôsmim seminaristom štvrtého ročníka ministérium lektorátu. Atmosféru slávnosti spríjemnili svojou účasťou aj blízki príbuzní nových lektorov. *3

14.-18.12.2012

V Kňazskom seminári prebiehali pred Vianocami duchovné cvičenia. Tohtoročným exercitátorom bol súdny vikár Spišskej diecézy Mons. Ján Duda. Posledný večer pred odchodom na vianočné sviatky sa uskutočnila tradičná anticipovaná štedrá večera. *5

9.1.2013

V rámci aktivity „Modlitieb za vieru sveta“ k nám zavítali pátri kapucíni Dávid Tencer a Vladimír Krišpín Nociar, ktorí pôsobia na Islande. Priblížili nám radosti a starosti pastorácie na tomto vzdialenom ostrove. (viac o aktivite na str. 44) *6

8.12.2012

Na slávnosť Nepoškvrneného počatia Panny Márie sa uskutočnila tradičná Mariánska akadémia. Tohtoročným slávnostným prednášajúcim bol špirituál a vyučujúci ekleziológie Ján Kuboš. Program akadémie bol obohatený o koncert Scholy Cantorum z príležitosti inaugurácie nového CD. (viac na str. 41) *2

9.12.2012

Slávnostnou akadémiou sme si pripomenuli sto rokov od narodenia významného lekára, konvertitu a duchovného spisovateľa Pavla Straussa. Pri tejto príležitosti bolo predstavené aj celé jeho súborné dielo, ktoré tvorí desať zväzkov kníh, ktorých vydávanie sa práve zavŕšilo. *4

27.1.2013

V predvečer spomienky na sv. Tomáša Akvinského si bohoslovci tohto svätca pripomenuli slávnostnou akadémiou. Prepojenie diela sv. Tomáša s liturgiou predstavili vo svojich prednáškach prof. Anton Konečný a seminarista Lukáš Kutlák. V druhej časti akadémie bola prezentovaná kolektívna monografia „Pohľady na osobnosť biskupa Jána Vojtaššáka“, ktorej hlavným zostavovateľom je HEDr. Ľuboslav Hromják, PhD. Na záver bola biskupom Mons. Štefanom Sečkom posvätená socha bl. Jána Pavla II., ktorá bude odtiaľ stáť vo veľkej aule Kňazského seminára. *7

ČO BUDE?

- 12. 4. – Prednáška biblistu z Jeruzalema Massima Pazziniho
- 16. 4. – Návšteva misionára a rektora seminára v Toledu G. Cardamoneho
- 21. 4. – Deň otvorených dverí
- 24. 4. – Akolytát seminaristov štvrtého ročníka
- 3. – 5. 6. – Duchovné cvičenia pre kňazov s **Ranierom Cantalamessom**
- 12. 6. – Oslava jubilea diecézneho biskupa Mons. Štefana Sečku
- 13. 6. – Vysviacka diakonov
- 15. 6. – Vysviacka kňazov

Dar kňazstva je tajomstvo, obdivuhodné dobrodružstvo a stály predmet objavovania a žasnutia.

Mons. JOZEF BIEL'AK pôsobí ako špirituál v Kňazskom seminári biskupa Jána Vojtaššáka. Túto úlohu, ktorú mu zveril ešte biskup František Tondra a následne potvrdil terajší diecézny biskup Štefan Sečka, vykonáva obdivuhodných sedemnást' rokov. Hlbokou spiritualitou napomáha seminaristom k duchovnej zrelosti na ceste za Kristom. Je spoluautorom Spišského katechizmu a svojim otcovským prístupom odovzdáva svoje vedomosti i skúsenosti pri prednáškach z fundamentálnej a špirituálnej teológie seminaristom i študentom sociálnej práce.

Áká bola vaša cesta ku kňazstvu?

Ak mám ísť k počiatkom môjho povolania, musím začať detstvom. Spomínam si, že už ako päťročný som miništroval. Podmienka bola, naučiť sa latinsky miništranciu. Keď som zložil úspešne skúšku z miništrancie, pán dekan Serafín Rončák mi dovolil miništrovať. To bola moja prvá skúška z latinčiny, ešte v predškolskom veku. Moje detstvo bolo duchovne veľmi pestré. Odohrávalo sa pri oltári, v prírode a v škole. Ducha viery a zbožnosti som čerpal z príkladu rodičov, súrodencov a okolia. Prakticky celý štýl života v našej zamagurskej farnosti Reľov prial viere a zrodu kňazských i rehoľných povolaní a ľudia mali kňazov v úcte. Dnes táto počtom maličká farnosť (počet obyvateľov 318) má šiestich žijúcich kňazov (okrem mňa z farnosti Reľov pochádzajú títo kňazi: Ján Marhefka; Jozef Penxa, môj brat Štefan Biel'ak; Ondrej Štefaňak; Jozef Marhefka). Pozitívny vplyv na môj duchovný život okrem rodičov a farnosti mali dobrí a múdri kňazi, ktorí pôsobili v Zamagurí i v našej farnosti. Keď som sa neskôr, už ako kňaz na Orave, často stretával s Mons. Trstenským, ktorý bol v Reľove farárom v rokoch 1933-1938, vravel mi: „V Reľove som nikdy nikoho nepočul na verejnosti kliať...“Bolo to krásne svedectvo. Dnes som vďačný rodičom, kňazom, učiteľom, ale aj všetkým dobrým ľuďom za ich príklad zbožnosti, pracovitosti a zodpovedného prístupu k životu. Kňazské povolanie je dar od Boha, ale myslím, že vďaka vyššie spomínaným vo mne postupne tento dar rástol a dozrieval.

Čo pre Vás znamená byť kňazom, Pánovým služobníkom?

Pred tromi rokmi sme v Roku kňazov s úctou a vďakou spomínali na

patróna kňazov, sv. Jána Máriu Vianney. On povedal, že kňazstvo je láskou Ježišovho Srdca. Myslím si podobne. Pre mňa byť kňazom znamená úplne sa dať Bohu k dispozícii. Osvojovať si ducha Ježišovho zmyšľania, jediného kňaza Nového zákona. Byť človekom pre druhých, človekom spoločenstva, ako učil Pán Ježiš: „Podľa toho spoznajú všetci, že ste moji učeníci, ak sa budete navzájom milovať“ (Jn 13, 35). Kňaz má byť aj človekom, ktorý prekonáva rozdelenia a zaceluje trhliny, zmierňuje protiklady a nedorozumenia, odpúšťa urážky. Myslím si, že osobný vzťah k Ježišovi a verná láska k Nemu je dušou, základom i životadárnym koreňom kňazskej služby. Pán Ježiš sa každého kňaza pýta, podobne ako apoštola Petra: „Miluješ ma?“ (Jn 21,15). A štýl nášho kňazského života ukazuje kvalitu našej lásky k Ježišovi a jeho Cirkvi. Pre mňa byť kňazom znamená zadarmo daný Boží dar! Ja som ho prijal od Boha rukami vzácneho biskupa, Mons. Štefána Trochtu, litomeňického biskupa a kardinála „in pectore“, 17. júna 1972 v Dóme sv. Martina v Bratislave. Vtedy sa pre mňa začal kňazský život ako dar, tajomstvo, obdivuhodné dobrodružstvo, stály predmet objavovania a žasnutia nad Božím pôsobením.

Pán Boh si z Vašej rodiny povolal aj Vášho brata, ako to vnímate?

Vnímam tento fakt ako zvláštnu Božiu priazeň a požehnanie. Kým ja som prijal ordináciu ako 22. ročný mladík v roku 1972, brat Štefan bol pre službu banskobystrickej diecézy ordinovaný ako 41. ročný zrelý muž v roku 1999. Často sa navštevujeme, každý deň sme spojení v modlitbe, všemožne si pomáhame a už viac rokov na Veľkú noc odchádzam do jemu zverenej farnosti, aby som mu pomáhal pri slávení obradov Veľkej noci.

Na ktorú časť života v pastorácii nikdy nezabudnete a prečo?

Pán mi dožičil osláviť 17. júna 2012 už 40. výročie kňazskej ordinácie. Po vysviacke som ako kaplán krátko pôsobil v Poprade, potom od 1. apríla 1974 som pôsobil na Orave, v Lokci. Po odchode z Lokce som slúžil pol roka Božiemu ľudu v Liptovských Matiašovciach a od roku 1980 do roku 1995 v Černej. V roku 1995 ma zosnulý biskup František povolal do Kňazského seminára ako špirituála a odborného asistenta na Teologickom inštitúte v Spišskom Podhradí. Na všetky miesta si spomínam rád. Od rodičov som sa naučil, že dobrá vôľa všetko zdolá a že to, čo robím mám robiť rád. Počas komunistického režimu som prežíval aj krušné chvíle, najmä počas pôsobenia v Lokci a hlavne v historickej Černej. Jedno však robím, zabúdam na všetko to zlé, čo je za mnou a upieram oči na to, čo je predo mnou...Boli aj krásne, slnečné dni a chvíle radosti, ktoré ma presviedčali, že Boh dopustí, ale neopustí!

Mali ste čas popri kňazských povinnostiach aj na iné aktivity?

Od roku 1980 sa v Spišskej diecéze zoskupili nadšenci pre katechizáciu. Do tohto spoločenstva, ktoré neskôr dostalo pomenovanie Katechetická komisia Spišskej diecézy, prizvali aj mňa. Spolu s ďalšími spolubratmi som sa aj ja podieľal na tvorbe nového, pokoncilového katechizmu, ktorý sme pri návšteve v Castel Gandolfo odovzdali už v čase

slobody blahoslavenému pápežovi Jánovi Pavlovi II. Chvilke prežité vtedy v blízkosti a rozhovore s Kristovým Námestníkom sú pre mňa nezabudnuteľné...To bola viac než desaťročná aktivita. Druhou významnou aktivitou, mediálnou, na ktorej som sa podieľal spolu s terajším diecéznym otcom biskupom Štefanom, ako aj s pánom profesorom Štefanom Mordelom a inými kňazmi a laikmi, bolo dabovanie cudzojazyčných filmov s náboženskou tematikou. Táto skupina vošla do histórie ako SND (slovenský naivný dabing). Tretia aktivita, na ktorej som sa zúčastňoval, opäť s terajším diecéznym otcom biskupom Štefanom, bolo sprievodné slovo k spevom a piesňam Ružomerského spevokolu, nahovorené na magnetofónové pásky, ktoré sa potom rozmnožovali a šíрили medzi ľuďmi na Slovensku i v zahraničí. Tieto, štátom tolerované vystúpenia spevokolu, vedené už zosnulým vzácnym dirigentom don Štefanom Olosom, sa odohrávali v Ružomberku, vo farskom kostole sv. Ondreja, vždy v poslednú júnovú nedeľu, za veľkej účasti ľudí z celého Slovenska. Tých aktivít bolo nepomerne viac, ale myslím, že stačilo vymenovať aspoň tieto tri.

V seminári ste od roku 1995. V čom sa odvtedy zmenila atmosféra v seminári?

Osemnásť rokov je dosť dlhá doba. Predstavených vtedy bolo jedenásť, pretože bolo vyše tristo seminaristov. Niektorým sa možno vtedy zdalo, že atmosféra je príliš úradná, neosobná, že chýba vzájomné zblíženie, väčšia dôvera, rodinná atmosféra, blízkosť, čas, komunikácia. Dnes je 50 seminaristov. Atmosféra je menej hlučná, pokojnejšia, dá sa povedať, rodinnejšia. Po stránke ľudskej i duchovnej je každý človek bytosť s plusmi i mínusmi. Všetci sme pozvaní Ježišom na cestu kresťanskej dokonalosti. Myslím si, že predstavení aj seminaristi majú k sebe bližšie, viac komunikujú, čo môže byť predpokladom úspešnej formácie.

Ako by ste porovnali život v seminári za Vašich čias so životom v seminári dnes?

Je to už skoro polstoročie. Moja počiatková formácia v kňazskom seminári

a na bohosloveckej fakulte v Bratislave prebiehala počas komunizmu a tvrdého protináboženského boja. Naša bohoslovecká fakulta nepatrila do Univerzity Komenského. Vládol numerus clausus. O počte prijatých do seminára rozhodovalo Ministerstvo kultúry. Bol iba jeden celoslovenský Kňazský seminár v Bratislave. Za Spišskú diecézu sme v roku 1967 boli prijatí štyria. V druhom ročníku jedného z nás vyhodili. Podobne boli na tom aj iné diecézy. Vládol dozor ŠTB. Po materiálnej stránke sme žili oveľa skromnejšie ako dnes. Napriek týmto obmedzeniam sme boli zapálení a nadšení pre kňazské povolanie. Zaujímali sme sa o život Cirkvi, budovanie ľudskejšej spoločnosti, študovali, formovali, zdolávali prekážky a nesmierne sme sa tešili a zodpovedne pripravovali na kňazskú službu. Dnes seminaristi prežívajú slobodu a tú treba vedieť správne žiť. Ako slobodu nie od niečoho, ale k niečomu. Dnes je mnoho ľudí dezorientovaných a veľa ľudí žije, akoby Boha nebolo.

Okrem duchovnej formácie seminaristov, akú inú činnosť vykonávate?

Podieľam sa aj na intelektuálnej formácii seminaristov, študentov posvätnéj teológie tým, že prednášam fundamentálnu teológiu a spirituálnu teológiu. Na Katedre sociálnej práce prednášam Vybrané kapitoly z teológie, ktoré som donedávna prednášal aj študentom manažmentu a zdravotníctva v Starej Ľubovni a v Poprade. Okrem toho ma otec biskup František od roku 1997 do roku 2002 poveril službou Direktora permanentnej formácie kňazov Spišskej diecézy a od roku 2002 za garanta v odbore Religionistika v procese permanentnej formácie. Od minulého roku ma diecézny biskup, otec Štefan, poveril zodpovednou službou cenzora.

Čo je pre Vás najťažšie v úlohe špirituála?

Vidieť, ako niektorí bratia, s ktorými som prežil šesť rokov v Kňazskom seminári a sprevádzal som ich ku kňazstvu, zanechávajú kňazstvo, „dar a tajomstvo“, ako ho nazval bl. pápež Ján Pavol II., alebo keď nie sú šťastní v kňazskej službe, sú unavení a znechutení prekážkami a ťažkosťami. To je pre mňa bolestné. Nikoho z nich však neodsudzujem, skôr sa modlím, odprosujem a prosím o potrebné Božie dary.

Čo Vás podnietilo k tomu, aby ste šli vo vyššom veku ešte študovať? Bavilo Vás štúdium aj v seminári?

Hodnotu knihy som objavil už v rokoch základnej školy. Rád som čítal aj recitoval básne a zúčastňoval na recitačných pretekoch na rôznych úrovniach. Môj záujem o štúdium sa ešte prehĺbil počas štúdií a formácie na bohosloveckej fakulte a v Kňazskom seminári. Študoval som s chuťou, štúdium ma bavilo. Po skončení

štúdií na fakulte som študoval permanentne ako samouk, veľmi ma zaujala spirituálna literatúra, fundamentálna a morálna teológia. Rád som mal aj liturgiku, katechetiku a históriu. Inšpiráciu som čerpal pri významných osobnostiach, u prof. Hanusa, prof. Šmálika, či prof. Zvěřinu z Čiech, ktorý občas prichádzal na Slovensko a tajne prednášal mladým kňazom teológiu. V Bratislave na fakulte sa v tej dobe postgraduálne len ťažko dalo študovať. Až po roku 1989 sa otvorili brány univerzít, hlavne pre mladších kňazov. My starší, zavalení pastoračnou prácou, sme začali študovať popri pastoračnej službe. Ja som z poverenia diecézneho biskupa Františka študoval fundamentálnu teológiu na Univerzite Jána Pavla II. v Krakove (predtým PAT – Papieżska Akademia Teologiczna). Tam som získal licenciát z teológie. Doktorandské štúdiá som už absolvoval na CMBF UK v Bratislave a habilitoval som sa v špecializácii fundamentálna teológia na Teologickej fakulte Katolíckej univerzity v Ružomberku.

Na teologickej fakulte v Spišskom Podhradí vyučujete fundamentálnu a spirituálnu teológiu. V čom Vás poznatky z týchto premetov priviedli bližšie k Bohu?

V krátkosti poviem, že poznatky z fundamentálnej teológie mi ponúkli silné dôvody k pevnému presvedčeniu, že veriť je rozumné a že viera v Boha robí môj život zmysluplný. Spirituálna teológia ma zas priviedla k dôslednejšiemu poznaniu hĺbky a krásy života človeka v spoločenstve s Bohom.

Aké pocity vo Vás vyvolalo udelenie titulu „Kaplán Jeho Svätosti“?

Prvým pocitom bolo prekvapenie, potom nastúpil pocit vďaky Svätému Otcovi Benediktovi XVI., že ma prijal medzi svojich kaplánov, i voči diecéznemu biskupovi, a na treťom mieste pocit zodpovednosti, žiť i naďalej kňazský život dôsledne, vo vernosti kňazským sľubom, ktoré som slobodne dal pri kňazskej ordinácii, a ktoré si každý rok vo Štvrtok Veľkého týždňa obnovujem pri Omši svätienia olejov.

V čom je pre Vás príkladom emeritný Svätý Otec Benedikt XVI.?

V mnohých veciach, ale hlavne tým, že je pravdivo zbožný, veľmi vzdelaný, múdry a pritom pokorný, skromný a jednoduchý. Pán Boh nám všetkým, ale hlavne nám kňazom a vám milovaní diakoni a seminaristi dal v emeritnom pápežovi Benediktovi XVI. veľký dar na našej ceste ku kňazstvu a príklad pastoračnej lásky.

Dávid Sklarčík

Môj exodus v mnohorakých podobách

Významnou osobou nielen v živote nášho Teologického inštitútu a Katolíckej univerzity, ale i v živote našej partikulárnej cirkvi je Mons. ANTON TYROL. V súčasnosti je profesorom biblickej teológie a hebrejčiny a tiež generálnym vikárom Spišskej diecézy. Pred pár dňami stal členom prestížnej Európskej akadémie vied a umení (EAVU), kde bude pôsobiť v pracovnej skupine „svetové náboženstvá – teologické vedy“.

Pán profesor, vyrastali ste v goralskom prostredí Oravskej Polhory, ktorá je na hranici s Poľskom. Aké sú Vaše najkrajšie zážitky z detstva?

Rozdelil by som ich do dvoch skupín: prvú predstavujú krásne zákutia tamojšej prírody, ktorú som obdivoval od malička: striedanie ročných období s neopakovateľnou krásou meniaceho sa kolobehu života a ja som v ňom smel byť doma. Druhou oblasťou sú moje zážitky, ktoré mám zo stretaní s ľuďmi: patria sem

rovesníci a spoločné hry, ale aj starí ľudia a ich dobrota a múdrosť: vedeli byť zaujímaví svojimi schopnosťami, rozprávaním a predovšetkým vzťahom k nám, deťom na vyšnom konci dediny.

Z konkrétnych zážitkov spomeniem jeden, ktorý som zažil mnohokrát: moja mama často spievala mariánske hodinky. Tam sa spomínajú rozličné obrazy ako atribúty pre Pannu Máriu: rúno Gedeona, plást medu Samsona, ľalia medzi trnám, ohnivý ker Mojžiša, trón Šalamúna... Rád sa k tomu vraciam.

Z najskoršieho detstva si spomínam na vianočný stromček. Horeli na ňom zapálené sviece a ja som sa nemohol vynadávať na túto krásu...

Ako sa vyvíjala Vaša cesta ku kňazstvu? Mali ste a máte nejaký kňazský vzor, ktorý Vás obzvlášť oslovil?

Svoj „prípád“ môžem s konkrétnou spoľahlivosťou charakterizovať takto: najskôr mi bolo dané povolanie ku kňazstvu

a potom prišli vzory. Odhadujem to na piaty-šiesty rok života, keď som zistil, že ma Pán volá. Bola to celkom zreteľná chvíľa. Z kňazských vzorov chceme na prvom mieste spomenúť svojho pána farára, mal veľmi pekný a hlboký vzťah k liturgii, ktorá bola jeho radosťou. To som si všimol veľmi pozorne. Vo farnosti sme mali vždy aj pánov kaplánov. Každý z nich bol iný a originálny. Mnohé ich vlastnosti som citlivo reflektoval a snažil sa zúžitkovať. K týmto pristupuje ešte jeden kňaz, ktorý bol vysvätený tajne a on sa staral o moju formáciu. Spolu s niekoľkými chlapcami z obce sme sa pravidelne stretávali v mesačných intervaloch a pracovali sme na sebe ako sme vedeli a vládali pod jeho vedením. Na všetkých s vďačnosťou spomínam...

Ako si spomínate na obdobie formácie v kňazskom seminári v Bratislave? Prečo ste prijali kňazské svätenie v Nitre?

Na Slovensku boli v 70-tych a 80-tych rokoch len traja biskupi: v Trnave, Nitre a Banskej Bystrici. Podarilo sa im od štátnych predstaviteľov dostať súhlas, že všetci môžu svätiť novokňazov vo svojich katedrálach. Vtedajší Zbor ordinárov – tak sa vtedy nazývali – rozhodol, že spišskí novokňazi budú spolu s nitrianskymi vysvätení v piaristickom kostole v Nitre. Tak to bolo aj v mojom prípade v roku 1984.

Ak mám vysloviť nejakú charakteristiku pobytu v kňazskom seminári, bol to krásny život. Bol síce poznačený vedomím, že ešte nič nie je isté, ruka režimu mohla kedykoľvek zasiahnuť a človek sa mohol ocitnúť von zo seminára. Museli sme teda byť maximálne opatrní. Ja som sa vtedy sústredil na štúdium a o vonkajších okolnostiach som veľa nerozmýšľal. Snažil som sa veľa čítať a premýšľať o teológii a trochu aj o filozofii.

Neskôr ste sa ocitli na štúdiách v Miláne a Jeruzaleme. Čo si najviac ceníte z tohto obdobia? Čo bolo pre Vás najväčším prínosom?

Pobyt v Miláne (štyri mesiace na taliančinu) a potom v Jeruzaleme (takmer tri roky) mi otvoril dvere do sveta biblických vied. Samozrejme, najviac si cením možnosť pobytu na miestach, ktoré sú späť s historických pobytom Pána Ježiša na zemi. Intenzívne som vnímal udalosti dejín spásy, ktoré sa z veľkej časti odohrávali práve na tých miestach, kde som tri roky žil. Získal som tam tiež konkrétnu skúsenosť univerzality Cirkvi. Mali sme tam profesorov a študentov z celého sveta. Jeruzalemská komunita kresťanov bola doslova preplnená ľuďmi zo všetkých kontinentov, kultúr a národov. Medzi sebou vytvárali silné a zdravé spoločenstvo, ktoré sa stretávalo na krížových cestách každý piatok celý rok, na koncertoch, ktoré často organizovali františkáni a apoštolská delegatúra. Doslova každý deň sa tam objavovali skupiny pútnikov z celého sveta. Veľmi živo sme

cítli každé pozitívne, či negatívne kolísania vzájomných vzťahov medzi tamojšími národmi a rasami, taktiež prichádzali nové správy o archeologických vykopávkach a podobne. Boli to veľmi užitočné roky v mojom živote. Do smrti budem vďačný otcovi biskupovi Františkovi, ktorý ma tam poslal.

Ako sa u Vás rozvíjala láska k Svätému písmu?

V seminári som mal akosi bližšie k fundamentálnej teológii, ale to je viac záležitosť výkladu a osoby profesora. Po vysviacke som sa však venoval azda viac textom Svätého

písma. Bolo to, pochopiteľne, z praktických dôvodov, že som každý deň kázal. Ale aj predtým som si ešte ako gymnazista zväčšoval mapy z knihy Posolstvo a vešal si ich po stenách... V prvých rokoch kňazskej služby som vnímal Písmo viac v jeho rozmere múdreho posolstva. Až neskôr, po štúdiách v Jeruzaleme som Písmu porozumel ako kvázi-sviatosti. To bolo v dôsledku konštitúcie Dei Verbum. To bolo aj mojou prioritou v službe biblickému apoštolátu na KBD, ktorým som sa snažil splatiť dlh diecézy za moje vyslanie na štúdiá. Rozumel som ich ako privilégium, za ktoré sa treba revanšovať.

Máte v Svätom písme nejakú zvlášť obľúbenú knihu alebo obľúbený citát?

Mám obľúbenú tému, o ktorej hovorím, že je „chrbtovou kosťou celej Biblie“ - je to téma exodu. Začína sa exodom Abraháma a potom exodom vyvoleného Božieho ľudu z egyptského otroctva smerom do zaslúbenej zeme. Jestvujú aj viaceré „exody“: Adama a Evy z raja a ich návrat do raja, exodus z Babylonu a návrat do vlasti, exodus učeníkov po Turíciach do sveta ohlasovať Evanjelium... Napokon môj exodus v mnohorakých podobách. Sme teda na ceste. Nedá mi nespomenúť exodus Božej lásky, teda vtelenie a napokon exodus, o ktorom hovorí evanjelista Lukáš pri premenení Pána. Teda exodus z tohto sveta k Otcovi.

Čo máte na bibliku najradšej?

Už som to spomenul vyššie: je to stála novosť a živosť textov Svätého písma. Pán profesor Vrabec kedysi použil vetu: Sviatosť je dôsledkom Slova. Veľmi sa mi to zapáčilo a to sa mi neustále potvrdzuje v každom hlbšom zblížení sa s textami Písma. Božie slovo vedie človeka k sviatosti, totiž k osobnému stretnutiu sa s Pánom.

Ako čítavate Sväté písmo? Čo by ste odporučili tým, čo berú do rúk Sväté písmo s vierou, že je to Božie slovo?

Sväté písmo treba niekoľkokrát prečítať celé, dobre je čítať ho aj v iných jazykoch. Okrem toho treba poznať aj nejaké prístupy na jeho analýzu. Pritom je nevyhnutné poznať – podľa možnosti veľmi dobre – náuku konštitúcie Dei Verbum o inšpirácii a mať teoreticky jasné, čo to znamená kvázi-sviatosťný rozmer Svätého písma. Potom už stačí len pravidelné čítanie s vlastným systémom a Pán nás vždy prekvapí nejakou novosťou.

Bez ktorých metód sa podľa Vás biblikum určite nezaobíde?

Nemyslím si, že by čítanie Písma bolo záležitosťou nejakých metód. Minimum metodológie som naznačil v predchádzajúcej odpovedi. K tomu by som chcel pridať aj požiadavku analógie viery. Teda biblické texty máme chápať a vysvetľovať v súlade s dedičstvom viery. Treba mať teda zmysel pre vieru Cirkvi. Biblické texty ju vždy nanovo osvetľujú a ukazujú jej hĺbku, ktorá je fascinujúca. Vyžaduje si to aj vytrvalosť a odmena vždy príde.

V súčasnosti ste generálnym vikárom našej diecézy. Akú máte víziu pre túto diecézu do budúcnosti?

Od generálneho vikára sa nevyžaduje vízia pre diecézu. Tú má vždy diecézny biskup a generálny vikár ju má uskutočňovať podľa toho, aké tempo a spôsoby určuje hlava diecézy. Tak je to aj v mojom prípade. Popri každodenných povinnostiach sa špeciálne venujem pastorácii miništrantov, koordinujem formáciu kňazov, usilujem sa o kontakt so zasvätenými osobami, snažím sa o napĺňanie synodálnych ustanovení a iné. V budúcnosti by som chcel zamerať pozornosť na činnosť hnutí, združení, skupín a spoločenstiev a pomôcť skonkretizovať pastoráciu rodín. V tomto smere je potrebné pripraviť osnovy na vyučovanie a pripraviť manuál pre duchovný život v rodinách. Ďalšie úlohy sa ukážu neskôr.

Čo by ste chceli odkázať bohoslovcovi?

Chcel by som, aby boli vďační Bohu za povolanie ku kňazstvu a aby toto povolanie zodpovedne a neustále rozvíjali svojou spolupracou s Božou milosťou. Chcel by som tiež, aby si zamilovali modlitbu a viac sa zamerali na hĺbku teológie (Duc in altum!) a aby vnútorne prijali za svoje všetky ustanovenia Druhej diecéznej synody. Želám im, aby už teraz zakúsili čo najviac satisfakcie z toho, že sa rozhodli nasledovať Ježiša Krista, nášho Božského Majstra.

Na ceste ku kresťanskej múdrosti

V tomto a predchádzajúcom čísle Brázdy vám ponúkame predstavenie jednotlivých teologických disciplín, tak ako sa vyučujú v našom kňazskom seminári. Zďaleka to však nie sú všetky predmety, ktoré sa učíme, ale iba tie, ktoré možno pokladať za teologické. Pre lepšie systematické pochopenie nášho štúdia je potrebné aspoň v skratke priblížiť Apoštolskú konštitúciu Jána Pavla II. *Sapientia christiana*, konkrétne články 66-74 a predpisy na jej správne zachovávanie od Kongregácie pre katolícku výchovu.

Jednotlivé teologické predmety majú byť podávané tak, aby sa ukázala jednota celého teologického vzdelávania a všetky predmety smerovali k hlbšiemu poznávaniu tajomstva Krista a k jeho účinnejšiemu ohlasovaniu Božiemu ľudu a všetkým národom. Štúdiom Svätého písma má byť akoby dušou posvätnéj teológie, ktorá sa opiera o písané Božie slovo a zároveň o posvätnú Tradíciu ako o trvalý základ. Študentov treba privádzať k hlbokému poznaniu látky a zároveň k vytváraniu osobnej syntézy, k osvojeniu si metódy vedeckej práce, aby sa tak stávali schopnými primerane vysvetľovať posvätnú náuku.

Samotné delenie jednotlivých predmetov na našom Teologickom inštitúte, v súlade s dokumentom *Sapientia christiana* je nasledovné:

1. Filozofické predmety

- Dejiny filozofie (starovek, stredovek, novovek, 19. a 20. stor.)
- Filozofická antropológia
- Filozofická etika
- Filozofia náboženstva
- Filozofická teológia / Teodícea
- Metafyzika
- Logika
- Filozofia kultúry
- Filozofia prírody / Kozmológia

2. Teologické predmety

- Biblikum (Úvod do Svätého písma, Starý a Nový zákon)
- Fundamentálna teológia
- Dogmatická teológia
- Morálna teológia
- Špirituálna teológia
- Pastorálna teológia
- Liturgika
- Cirkevné dejiny
- Patrológia
- Kánonické právo

Okrem týchto disciplín sa u nás ešte ako samostatné predmety prednášajú Ekumenizmus, Ekleziológia, Katechetika, Homiletika, Sakrálné umenie, Misiológia a Sociálna náuka Cirkvi.

3. Pomocné predmety

- Latinský jazyk
- Biblická hebrejčina
- Biblická gréčtina
- Dejiny pedagogiky
- Všeobecná pedagogika
- Špeciálna pedagogika
- Teória výchovy
- Psychológia
- Všeobecná didaktika
- Didaktika náb. výchovy
- Kancelaristika
- Masmediálna komunikácia

V seminári - škole viery

Kánonické právo

doc. ICDr. Miloš Pekarčík, PhD.

Ročníky: 4., 5., 6.

V blahej pamäti pápež Ján XXIII. v momente keď oznámil svoj zámer zvolať II. vatikánsky koncil vyjadril zároveň aj túžbu revidovať Kódex kánonického práva z roku 1917. Tento náročný proces sa zavŕšil pre latinskú Cirkev až v roku 1983, kedy vstupuje do platnosti aktuálne platný Kódex kánonického práva (CIC). O niekoľko rokov neskôr, v roku 1991, vstupuje do platnosti aj celkom nový Kódex pre členov východných katolíckych cirkvi (CCEO). Pri revízii kódexu bolo nutné zohľadniť nielen nové požiadavky doby, ale predovšetkým implantovať závery II. vatikánskeho

koncilu do novej legislatívy Cirkvi. Práve preto je aktuálny kódex považovaný za posledný dokument II. vatikánskeho koncilu. Náročnosť revízie ako aj jej samotná dĺžka sú dôkazom, ako je dôležité v živote Cirkvi mať efektívnu a spravodlivú normatívu, prostredníctvom ktorej sa môže účinnejšie realizovať Kristova misia vo svete, ako aj harmonizovať vzájomné vzťahy medzi jednotlivými členmi Božieho ľudu. Potrebnosť legislatívy v živote Cirkvi veľmi pekne zhodnotil jeden z najdôležitejších a najvýznamnejších tvorcov súčasnej legislatívy, kardinál Pericle Felici, ktorý vyhlásil: „Kto neuznáva, nerešpektuje, pohŕda zákonom, skončí tak, že ho sám začne nahrádzať svojim úsudkom; toto však je príčinou despotizmu u predstavených, neposlušnosti a nepodriadenosti u podriadených a konečne chaosu v spoločnosti“.

Dôležitosť dobre poznať a správne rozumieť kánonickému právu zvyrazňuje aj apoštolská konštitúcia Sapientia christiana pápeža Jána Pavla II. z roku 1979, ktorá zaraďuje kánonické právo medzi hlavné teologické disciplíny a jeho štúdium predpisuje študentom teológie ako obligatórne. Súčasný latinský kódex obsahuje spolu 1752 kánonov rozdelených do 7 kníh. Knihy sú ešte rozdelené na tituly, kapitoly a články.

Prvá kniha pod názvom De normis generalibus pojednáva o základných

princípoch, ktoré majú slúžiť ako východisko pre správne pochopenie ostatných kníh kódexu. Druhá kniha *De populo Dei* je konštitučným právom Cirkvi. Zaoberá sa vnútorným životom a štruktúrou Cirkvi, rozdelením veriacich na laikov, klerikov a zasvätené osoby s ich právami a povinnosťami, ako aj vnútornými štruktúrami Cirkvi od univerzálnej až po partikulárnu úroveň. Tretia kniha *De Ecclesiae munere docendi* pojednáva o učiacej úlohe Cirkvi, určuje sféry Cirkvi, kde uplatňuje svoje učiace poslanie ako aj prostriedky na jej realizáciu. Štvrtá kniha *De Ecclesiae munere santificandi* stanovuje základné právne princípy pre sviatosťný život a ostané úkony Božského kultu. Piata kniha *De bonis Ecclesiae temporalibus* sa zaoberá správnym nakladaním a správou hmotných dohier Cirkvi. Šiesta kniha *De sanctionibus in Ecclesia* rieši problematiku cirkevných trestov za spáchané delikty vo všeobecnosti ako aj tresty za jednotlivé delikty. Posledná siedma kniha *De processibus* sa zaoberá súdnym konaním a to konkrétne sporovým súdnym konaním, trestným konaním, niektorými zvláštnymi procesmi ako aj spôsobom postupu pri administratívnych rekurzoch a pri odvolávaní.

Jedným zo základných princípov, ktorými sa riadili otcovia konzultori pri revízii kódexu bolo ponechať kódexu juridický charakter ako aj prihliadať na pastoračný cieľ cirkevných noriem. Práve dostatočné poznanie kódexu a jeho verné dodržiavanie najlepšie napomáha plneniu rôznych pastoračných úloh Cirkvi, medzi ktoré ako najvyšší zákon patrí „spása duší“ (*salus animarum ultima lex*).

Tomáš

Istý kazateľ raz v katedrále (počas homílie) svojsky adresoval prítomným bohoslovcov približne tieto slová: „Budúcnosťou Cirkvi sú kňazi – právnici, ktorí sa modlia a adorujú Krista, pričom podmienka adorovať a mať živý vzťah s Ježišom Kristom samozrejme nie je nepodstatnou,“. Teda si urobte sami obraz, aké dôležité je i štúdium kánonického práva. Medzi top ťažkosti hocakého predmetu patrí obyčajne skúška. Pre niekoho možnosť konečne ukázať, čo je v ňom, pre iného popasovanie sa s nekompromisnosťou. Ale veď nech je ťažko na cvičisku...

Lukáš

Mnohí vnímajú kánonické právo ako predmet, kde sa preberajú len samé právne veci, zákony, kánony či rôzne iné usmernenia. Tento predmet však poskytuje solídny základ na to, aby sme ako kňazi dokázali obstáť nielen pred týmto svetom, ale hlavne ako dobrí spovedníci, vedeli sme ľuďom správne pomôcť v ich ťažkostiach a problémoch. Každá kniha Kódexu má svoj veľký význam, hoci najťažšou, je asi prvá, keďže je najvšeobecnejšia. Na druhej strane, veľmi zaujímavou je druhá kniha o štruktúre Cirkvi, podobne ako aj štvrtá kniha o sviatosťoch. No a matérii v šiestej knihe je v živote najlepšie sa vyhnúť... :), hoci nie vždy sa to dá (napr. v sv. spovedi...).

Morálna teológia

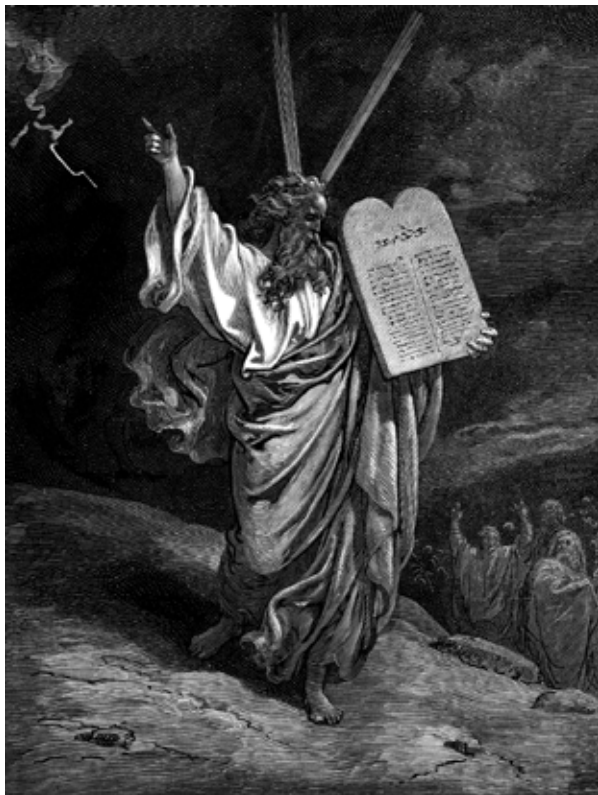
ThDr. Martin Kolečák, PhD.

Ročníky: 4., 5., 6.

Kto číta evanjeliá, bezpochyby objaví, že Pán Ježiš často hovoril o morálke. V podobenstvách, v mnohých konkrétnych napomenutiach jednotlivcov, od apoštolov po veľkých hriešnikov, učil rozoznávať dobro od zla. Okrem toho celý jeho život je príkladom morálneho správania, ktoré máme nasledovať. Kristus bol a je Učiteľom. Veľmi intenzívne formoval a formuje svedomie svojich učeníkov. V jeho učení je celý morálny život podrobený procesu interiorizácie. Kresťan by mal mať „mysleť Kristovu“, to znamená, že jeho zmyšľanie by sa malo stotožniť so zmyšľaním Krista a z tohto zmyšľania má prameniť jeho konanie.

Druhý vatikánsky koncil zdôraznil, že morálka má vychádzať z Biblie. Biblia obsahuje učenie viery a morálky. Viera bez skutkov je mŕtva (porov. Jak 2, 26). Postupne, ako sa začalo systematicky spracovávať teologické učenie, dogmatika a morálka tvorili jeden celok. Až v 16. storočí sa morálka stala samostatnou disciplínou.

Morálka sa delí na dve základné časti, na princípy (fundamentálnu morálku) a špeciálnu morálku. Špeciálna morálka bola spracovávaná buď podľa Desatora, alebo podľa čností. Katechizmus katolíckej cirkvi vydaný po Druhom vatikánskom koncile ako súhrn katolíckeho učenia použil pre morálku schému Desatora, čo má patričné dôvody. Je tu otázka, či je lepšie vyučovať podľa Desatora alebo podľa čností. Je pravda, že u niekoho spracovanie morálky podľa Desatora môže vyvolávať pocit, že ide o morálku, ktorú nám nariaďuje niekto zvonka, čiže, že je to niečo, čo nie je človeku vlastné. Na túto námietku je pomerne jednoduchá odpoveď. Človek je totiž stvorený tak, že ak nežije v Božej milosti, chýba mu niečo podstatné. Desatoro nás učí, ako máme žiť, aby sme po prijatí krstu nestratili Božiu milosť. Vážnejšia námietka je, že väčšina príkazov Desatora sú formulované

negatívne, čiže poukazujú na to, čo nemáme konať, čo je zlo. My sa však máme neustále rozhodovať pre dobro a v tomto smere je vhodné poukazovať na čnosti. Ak človek formuje svoje svedomie na základe čností, tak sa pýta, aké rozhodnutie

je čnostné v každej konkrétnej situácii. Morálka čností tak „pokrýva“ celý život človeka. Nestačí sa totiž iba vyhýbať zlu, ale treba konať dobro.

V súčasnosti, kvôli akcelerovanému rozvoju vedy a techniky, musí morálka riešiť mnohé nové problémy, s ktorými sa kňazi bežne stretávajú v pastorácii. Napríklad iba oblasť piateho prikázania, ktorá bola v niektorých manuáloch morálky spracovaná na pár desiatkach strán, je dnes spracovávaná v rámci bioetických manuálov, ktoré majú stovky strán. Podobne sa dnes rozpracováva sociálna morálka. Zvládnutie morálky, samozrejme, spolu s inými teologickými disciplínami, je potrebné kvôli tomu, aby kňaz bol autentickým ohlasovateľom Kristovho evanjelia, aby správne formoval svedomie veriacich, či už pri svätej spovedi, katechéze, homílii alebo pri akomkoľvek rozhovore, čo je dnes mimoriadne dôležité.

Peter

Predmet Morálna teológia patrí medzi najdôležitejšie teologické disciplíny, ktoré máme možnosť v seminári študovať. V rámci tohto predmetu hlbšie vnikáme do tajomstva kresťanskej morálky a v jej svetle sa učíme chápať a vysvetľovať morálne princípy, ktoré potom možno aplikovať do konkrétnych životných situácií. Vďaka tomuto predmetu môžeme presnejšie a jasnejšie poukázať na správne riešenie problémov, do ktorých sa ľudia častokrát dostávajú, a taktiež na mnohé z týchto prípadov môžeme aplikovať základný kresťanský zákon: Desatoro Božích prikázaní. Tento predmet nám teda otvára nové pohľady na veľmi dôležitú oblasť ľudského života, v duchu kresťanského učenia, s ktorou sa v rámci nášho ďalšieho, nielen kňazského života, budeme veľmi často stretávať. Preto je jeho štúdium neoddeliteľnou súčasťou prípravy na kňazské povolanie.

Dominik

Je obsahovo bohatý (princípy, prikázania, aplikácia do spovednej praxe) a tým aj náročný na učenie. Je však potrebné pre spovednú prax mať vžitú morálne princípy, aby kňaz mohol účinne viesť vo spovedi ľudí k svätosti a pravde o jednotlivých skutkoch, či sú záslužné, dobré, zlé. Kňaz musí poznať zásady formovania svedomia, podstatu ťažkého, ľahkého hriechu a aplikovať to na daného penitenta. Pre tieto skutočnosti je tak dôležitý tento predmet a jeho zodpovedné štúdium.

Peter

Morálna teológia je a má byť jedným z pilierov nášho kresťanského života. Preto je veľmi dôležité, aby sme k predmetu Morálka pristupovali so všetkou zodpovednosťou a vážnosťou. Páči sa mi odbornosť prednášajúceho a taktiež, že témy preberáme do hĺbky. Chcem tiež poznamenať, že z hľadiska morálky nestačí problém len poznať, rozobrať, ale ponúknuť aj riešenie. Nestačí zákaz, treba ponúknuť aj alternatívu. A dnes na to veriaci veľmi čakajú. Potrebujú počuť radu ako žiť v dnešnom svete podľa Božieho zákona.

Dogmatická teológia

Mons. ThDr. Alojz Frankovský, PhD.

Ročníky: 4., 5.

U každého názvu tej ktorej vednej disciplíny, rozlišujeme slovný význam a obsahový význam. Dogmatická teológia je teologická veda, ktorá sa zaoberá dogmami katolíckej viery. To je iba slovný význam. Jej obsah je oveľa širší. Tak ako stolár, čo do slovného významu je ten, ktorý robí stoly, ale čo do obsahového významu je ten, čo robí mnohé predmety z dreva. Nestačí poznať iba slovný význam, ale treba poznať aj obsahový význam.

Ponajprv treba vedieť, že dogmatika patrí úplne do nadprirodzenej teológie. Vlastnosťou nadprirodzenej teológie je, že prijíma Božie zjavenie a usiluje sa rozumom premyslieť to, čo tu spoznáva a s kým sa stretáva a spája. Ďalej usiluje sa urobiť istý logický systém poznaného.

Božie zjavenie človek dostáva v Cirkvi, skrze Cirkev a taktiež prijíma jeho vysvetlenie skrze Cirkev. Pravoverný teológ sa musí cítiť vo vzťahu k Cirkvi ako kojenec na prsiach svojej matky. Ona je tá, ktorá požíva tvrdý pokrm a vo svojom tele ho premení na súci pokrm pre svoje dieťa. Nemožno dať kojencovi vyprážený rezeň. To nech zje matka. A potom až to prerobí vo svojom tele, nech kojí svoje dieťa. Božie zjavenie je ukončené, ale nie je úplne poznané. Božie zjavenie sa nebude zväčšovať, ale jeho poznávanie pod vedením Ducha Svätého bude stále sa prehlbovať a rozširovať. To, čo bolo akoby ukryté, stane sa odkrytým, čo bolo akoby v zárodku, ukáže sa v plnom rozvinutí.

Je to tak ako s vesmírom. Ten má svoje zákonitosti i existencie, i činnosti, i rozvoj. Ale veda to len postupne odkrýva, nie zväčšuje alebo obohacuje vesmír.

Quid credendum? Quid agendum?

Rozum v Božom zjavení, ktorého písomným dokumentom je Sväté písmo, vidí akoby Boh odpovedal človekovi na dve otázky: čo treba veriť (quid credendum) a čo treba robiť (quid agendum), aby prišiel do neba, to jest získal spásu. Odpoveď na prvú otázku si rezervuje dogmatika, odpoveď na druhú otázku si rezervuje morálka. Dogmatika bez morálky je mŕtva viera, morálka bez dogmatiky je ťažko nadobúdaná mravnosť, prípadne zbytočná námaha. Rozlišovať, ale nerozlučovať, vzájomne sa rešpektovať a konkretizovať.

Dogmatiku možno definovať ako teologickú vedu, ktorá sa zaoberá zjavením sa Boha, ktoré sa ohlasuje a vysvetľuje v Cirkvi, prijíma sa vierou a je záväzná pre život. Alebo, dogmatika je teologická veda, ktorá sa zaoberá sebazjavením sa Boha vo svetle dogiem Cirkvi. Dogmy nie sú jediným predmetom dogmatiky, ale majú najväčšiu istotu a vrhajú svetlo na ďalšie pole zjavenia, pomocou ktorých potom dochádza k jeho preskúmaniu a obširnejšiemu poznaniu, prípadne k prehĺbeniu doterajšieho poznaniu dogiem, pri zachovaní ich podstatného obsahu.

Pre dogmatiku je nevyhnutný tento postoj: najprv skúmať čo Cirkev vyhlasuje za Bohom zjavené, čo sa nachádza vo Svätom písme alebo v Tradícii, potom čo Cirkev učí s konečnou platnosťou aj keď sa to nenachádza výslovne vo Svätom písme alebo v Tradícii, ale s nimi veľmi úzko súvisí a tiež aj to, čo nateraz Cirkev neučí s konečnou platnosťou, ale káže sa toho zbožne pridržovať. Čo sa netýka bezprostredne týchto troch stupňov, je miesto pre slobodný výskum a slobodné názory, no tak, aby bola zachovaná analógia viery, to jest, aby nevzbudzovalo a nevyvolávalo nedorozumenie, sponchybnosť alebo zoslabovanie viery.

Dogmatické traktáty:

Na dogmatike sa preberajú postupne traktáty: Jeden Boh a Boh v troch osobách, Boh Stvoriteľ, Boh Vykupiteľ (Osoba Vykupiteľa, Dielo vykúpenia, Matka Vykupiteľa), Boh Posvätitel (Milosť, Sviatosť, Sväteniny), Posledné veci (smrť, osobitný súd, nebo, očistenie, pekel, koniec sveta, vzkriesenie tiel, všeobecný súd, nové nebesia a nová zem).

Za čo ďakujeme dogme

Štátny sekretár Vatikánu Tarcisio kardinál Bertone mal 24. novembra 2009 prejav z príležitosti nového akademického roka 2009/10 na Európskej univerzite v Ríme. Názov jeho prejavu znel Láska - Pravda - Spravodlivosť. V ňom citoval Svätého Otca Pavla VI. Tento text veľmi dobre vystihuje poslanie dogmatiky a jej blahodarný prínos.

“Práve tak ako Cirkev v časoch pohanskej helenisticko-rímskej kultúry všetko to, čo v nej bolo v službách poklony bôžikom a neľudského, rozhodne zavrholo, kým poklady kultúry a klasického umenia ochraňovala, očisťovala a asimilovala; práve tak, ako sa Cirkev v časoch feudalizmu rozhodne postavila proti všetkému, čo v historických prejavoch týchto nových národov bolo barbarské a hrôzostrašné, ale prijala sily stredovekého človeka, korigovala ich a zušľachtľovala; práve tak ako Cirkev v časoch renesancie zamedzila opojeniu nastupujúcemu humanizmu a prisvojila si umelecké čnosti tohto obdobia a dopomohla im dosiahnuť mimoriadnu veľkosť; tak bude Cirkev pranierovať každý druh materializmu, predovšetkým našich čias.

Nikdy nebude brzdiť nádhernú kultúru vedy, hospodárstva, techniky, zmedzinárodňovanie sa života v našich časoch, ale bude sa pokúšať ju skôr prijať, to znamená bude jej dávať silné a správne princípy, ktoré svet nemá.“ (L' Osservatore Romano, nemecké vydanie, č. 51/2009, str. 11)

Chyby, nedostatky, hriechy dogmatikov vzbudzujú vo svete pozornosť a preto často prehrávajú. Dogmatika, ak je dobrá, vždy zvíťazí. Nezamieňajme

občasnú a dočasnú umele vytváranú prevahu nad dogmatikou s konečným víťazstvom dogmatiky. Prevaha ani zďaleka nie je víťazstvo.

Nedovoľme, aby Prozreteľnosť nám odoprela zákonité výsledky pre naše hriechy.

Peter

Fides quaerens intellectum (Viera si žiada objasnenie) - sv. Anselm Kantemburský. Je to jeden z najpodstatnejších predmetov, lebo všetko z Boha vychádza a ku Bohu smeruje. Výklad na dogmatike je zážitkom, lebo vždy čakáme aký nový príklad nám pán profesor povie.

Lukáš

Dogmatika je nie nadarmo nazývaná „kráľovnou teologických vied“, keďže má zo všetkých disciplín najvznešenejší predmet svojho skúmania – Boh a pravdy s ním súvisiace vo svetle Zjavenia. Mnohé z týchto právd presahujú náš rozum, sú teda veľmi ťažké na pochopenie. Tu však veľmi pomáha výklad dr. Frankovského, ktorý vie na tých najjednoduchších príkladoch vysvetliť aj tie najťažšie dogmy.

pohľad bohoslovcov

Patrológia

HEDr. Ľuboslav Hromják, PhD.

Ročníky: 2.

Etymologické pomenovanie tej časti teologickej vedy, ktorú nazývame patrológia alebo patristika pochádza z dvoch gréckych slov pater (otec) a logos (veda, slovo, učenie). Prvýkrát použil tento termín evanjelický teológ Johann Gerhard (+ 1637) vo svojom diele *Patrologia sive de primitivae Ecclesiae Christianae Doctorum vita ac lucubrationibus*, ktoré vyšlo až po jeho smrti v Jene v roku 1653. V ňom opisuje život a dielo počnúc od Hermasa až po Belarmína, ktorých označuje za učiteľov Cirkvi. Patrológia znamená teda v preklade učenie o Otcoch (Cirkvi).

Pôvodne patrológia a patristika boli považované za synonymá. V súčasnosti moderná teologická veda špecifikuje rozdiel medzi patrológiou a patristikou. Dnes sa patrológia chápe ako teologická veda, ktorá skúma historicky, literárne a teologicky život a dielo spisovateľov kresťanského staroveku, ktorých označuje Katolícka cirkev za privilegovaných svedkov magistéria Cirkvi. Patrológia podľa Gabriela Petersa skúma teda život cirkevných otcov nie v zmysle hagiografickom alebo biografickom (životopisnom), ale za účelom poznania ich diela. Sú to teda do istej miery dejiny starokresťanskej literatúry, ktoré sledujú oživenie fyziognómie autorov na základe ich publikačnej činnosti. V súčasnosti nechýba v patrológii ani ten smer historikov, ktorí považujú patrológiu za Dejiny starokresťanskej literatúry.

Patristika bola pôvodne adjektívom na odlíšenie teológie cirkevných otcov, označovanej ako patristická teológia, od biblickej, scholastickej, symbolickej či špekulatívnej teológie doby. V súčasnosti stúpenci tohto termínu definujú patristiku

ako teologickú vedu, ktorá dáva prednosť skôr štúdiu teologického myslenia cirkevných otcov ako filologickému alebo literárnemu rozmeru diel cirkevných otcov. Trojité rozlíšenie na patológiu, patristiku a dejiny starokresťanskej literatúry sa podľa niektorých autorov postupne vytráca. Argumentujú to tým, že patristika v protestantskom svete splynula s históriou dogiem a patológia bola niektorými, tak v kruhu katolíckom ako protestantskom, stotožnená s dejinami starovekej kresťanskej literatúry.

Významným krokom, ktorým došlo k vyzdvihnutiu významu patológie pre Cirkev je Inštrukcia o štúdiu patológie, ktorú vydala Kongregácia pre katolícku výchovu v roku 1990. V nej nachádzame podstatné usmernenia mimoriadne aktuálne aj v tomto Roku viery. Podľa nej cirkevní otcovia: I. sú privilegovaní svedkovia zjavenia; II. odovzdali nám teologickú metódu, ktorá je súčasne svetlom a istotou; III. ich spisy ponúkajú kultúrne, duchovné a apoštolské bohatstvo, ktoré z nich robí veľkých učiteľov Cirkvi včera a dnes. Otcovia sú totiž protagonistami a aj svedkami Tradície, čiže prameňom, v ktorom sa istá Tradícia rodí. „Učili Cirkev to, čo sa naučili od Cirkvi“ (sv. Augustín) a to, čo prijali od otcov, odovzdali deťom. Epocha otcov je obdobím konštitucionalizácie Cirkvi. Boli to oni, čo zafixovali celý Kánon posvätných kníh, utvorili základné vyznania viery (regula fidei), upresnili poklad viery voči bludom a vtedajšej kultúre a tak dali základy teológie. Boli to oni, čo dali základ kánonickej disciplíny (statuta patrum) a utvorili prvé formy liturgie, ktoré zostávajú povinným orientačným bodom pre všetky nasledujúce liturgické reformy. Otcovia dali týmto spôsobom prvú vedomú a uváženú odpoveď Svätému písmu, pričom ju formulovali nie ako abstraktnú teóriu, lež ako každodennú pastoračnú prax skúsenosti a vyučovania v srdci liturgických zhromaždení, aby vyznávali vieru a slávil kult vzkrieseného Pána. Tak sa stali autormi prvej veľkej kresťanskej katechézy. Tradícia otcov je živá Tradícia, ktorá ukazuje jednotu v rôznosti a kontinuitu v pokroku. Vidieť to v rôznorodosti liturgických slávení, v duchovných disciplinárnych a exegeticko-teologických tradíciách existujúcich v prvých storočiach (Alexandrijská a Antiochijská škola) spojené v nemennom spoločnom základe viery. Tradícia, ktorú poznali a prežívali, nie je len akoby jeden monolitický, nehnuteľný a zostarnutý blok, ale ako rôznorodý organizmus a životný tep. Je to prax života a doktríny, ktorá pozná na jednej strane neistotu, napätie, hľadanie pomocou pokusov, na druhej strane burácajúce a odvážne rozhodnutia, ktoré sa prejavili ako veľmi originálne a rozhodne dôležité. Sledovať živú tradíciu otcov neznamená upnúť sa na minulosť ako takú, ale príviniť sa s pocitom istoty a oduševnením slobody k línii viery a udržiavať konštantnú orientáciu vzhľadom na

základ: to, čo je základné, čo trvá a nemení sa. Ide o absolútnu vernosť, v mnohých prípadoch dokázanú preliatím krvi. Cirkevní otcovia ponúkajú tak správny pohľad na Tradíciu, ktorá spolu so Svätým písmom tvorí dva nerozlučiteľné a vzájomne si neodporujúce pramene dávajúce život Cirkvi. Sväté písmo a jeho interpretácia by tak v zmysle komplementárnosti nemala stavať len čisto na historicko-kritickej metóde, ale mala by byť vsadená a doplnená do kontextu interpretácie Sv. písma aj zo strany cirkevných otcov.

Tradícia v správnom chápaní nerobí z Cirkvi fosíliu, monolitický a nehnuteľný blok, ktorý by nenechával priestor pre Cirkev, aby bola vnímavou na znaky čias a aby nachádzala odpovede na nové problémy doby, ktoré Cirkev kráčajúca v čase za svojím Majstrom a Hlavou prekonáva. Zle ponímaná Tradícia by robila Cirkev neaktuálnou či dokonca múzeom, neschopnou odpovedať na aktuálne otázky doby. Koniec koncov takýto pomýlený prístup k Tradícii by bol v priamom rozpore so živou Tradíciou patristického obdobia a vo verejnej mienke by vrhala nedôveru na akýkoľvek druh tradície, a tým aj na otcov. Pápež Pius XII. v prejave v roku 1944 správne podotkol, keď povedal: „Tradícia je skutočnosť dosť odlišná od jednoduchého lipnutia na minulosti a je v úplnom protiklade s takými postojmi, ktoré sa stavajú nedôverčivo voči akejkoľvek forme zdravého pokroku“. Opačným protikladom tzv. statického konzervativizmu je pohrdanie alebo ignorovanie minulosti, ktoré v našom prostredí posilnil komunistický režim. Tento trend bol aktuálny aj v Cirkvi v tzv. generácii 1968, ktorá v snahe o dosiahnutie aktualizácie Cirkvi viedla až k priam revolučnému odpojeniu či prerušeniu tradície. Tento trend jasne odmietol viackrát Svätý Otec Benedikt XVI. Spoločnosť, v ktorej tradícia sa stáva všemocnou je odsúdená na stagnáciu a zasa spoločnosť, ktorá sa stavia proti tradícii je odsúdená na sebazničenie.

Cirkev možno prirovnať k stromu, ktorý sa nebojí rásť do výšky, ale ak chce rásť, musí mať dobré korene. Cirkev sa nebráni pokroku, ale nesmie pritom zabudnúť na svoje apoštolské a cirkevnotcovské korene. Týmito koreňmi Cirkvi je Tradícia, ktorá dáva život Cirkvi v prítomnosti a pritom jej nebráni rásť a otvoriť sa budúcnosti. Tradícia cirkevných otcov takto aj v súčasnosti poskytuje Cirkvi zdravé kritériá doktrínálneho a morálneho rozlišovania, aby mohla istejšie kráčať uprostred súčasných kultúrnych a sociálnych premien bez obáv z budúcnosti.

Tomáš

Aj vďaka tomuto predmetu som mohol hlbšie vniknúť a lepšie spoznať prvotnú Cirkev, ktorá už od svojich počiatkov bola nútená riešiť problémy vnútri i okolo nej. V dielach otcov som mohol objaviť nesmierne bohatstvo ich pokory, horlivosti, odovzdanosti a múdrosti spojenej s priam dokonalým poznaním Písma a ich nádherných výkladov, či duchovných povzbudení.

„Chváliť nám patrí slávnych mužov, svojich otcov podľa ich činov, svojou odvekou veľkodušnosťou. Stali sa vodcami ľudu v svojom čase a s hojnou múdrosťou predkladali ľudu posvätnú náuku.“ (Sir 44, 1.4) O týchto mužoch vraví Patrológia.

Ján

Patrológia nám pomáha odkrývať poklad viery Kristovej Cirkvi z perspektívy dejín

kresťanstva. Trojjediný Boh sa nám zjavil v osobe Ježiša Krista a zanechal nám Zjavenie - Sväté písmo a Tradíciu. Práve apoštoli a ich žiaci - apoštolskí otcovia a ďalej cirkevní otcovia sú pravoverní nositelia Tradície Cirkvi. Týmto je pre mňa štúdium patológie veľmi cenné a užitočné pre hlbšie chápanie Cirkvi ako mystického tela Ježiša Krista.

Katechetika

doc. ThLic. PaedDr. Alojz **Kostelanský**, PhD.

Ročníky: 4.

„Cirkev vždy pokladala katechézu za jednu z prvoradých povinností, pretože zmŕtvychvstalý Kristus, prv než sa vrátil k Otcovi, dal apoštolom posledný príkaz, aby učili všetky národy zachovávať všetko, čo im prikázal. Tak im zveril poslanie a moc, aby ohlasovali ľuďom, čo počuli a videli, na čo hľadeli a čoho sa vlastnými rukami dotýkali: Slovo života. Súčasne im zveril poslanie a moc autenticky vysvetľovať to, čo ich Pán učil, čiže jeho slová, skutky, zázraky, prikázania. Dal im Ducha Svätého, aby splnili toto poslanie“(CT 1).

Katechetika alebo katechetická veda je disciplína zaoberajúca sa katechézou v dušpastierskej oblasti Cirkvi. Je to disciplína na jednej strane nová, hoci samotná katechéza je činnosť stará ako samotná Cirkev. Nemožno to však povedať o samotnej katechetike, ktorá vznikla a sformovala sa v posledných dvoch storočiach. Od Druhého vatikánskeho koncilu katechetika prežíva obdobie rozvoja a oživenia, a to pod vplyvom učenia koncilu a praxe pokoncilovej Cirkvi.

Katechetika ako teologická a pedagogická veda

Vo všeobecnosti je katechetika zviazaná s dvomi skupinami vied: teologickými a pedagogickými. Podľa dôrazu, aký v nej prevláda, katechetika sa stáva teologickou, či pedagogickou vedou. Príslušnosť katechetiky od oblasti teologickej reflexie vyplýva zo skutočnosti, že katechizácia patrí do dušpastierskej činnosti Cirkvi a cez ňu sa uskutočňuje služba Slova a služba výchovy vo viere. Teologickú povahu katechetiky treba vidieť v rámci pastorálnej, či praktickej teológie. Od samého počiatku bola katechetika zviazaná s liturgikou, homiletikou a pastoráciou predovšetkým mládeže.

Na druhej strane katechetika využíva pedagogické disciplíny a ako taká má svoje miesto medzi výchovnými vedami. Svoje miesto v nej nachádzajú: sociológia, antropológia kultúry, psychológia, veda o

komunikácii a pod. Pedagogický charakter katechetiky sa zvlášť prejavuje v procese výchovného dozrievania vo viere a v celkovom rozvoji osobnosti katechizovaných.

Súčasný človek, na ktorého sa katechéza zameriava, je veľmi citlivý na to, či katechéza hlása a hovorí o skutočných problémoch a otázkach, na ktoré ľudia hľadajú odpovede. Preto katechetika musí vždy hľadať nové cesty a modely katechézy. Z dejín katechézy možno vyberať poučenie, ako sa vyhnúť niektorým omylom a nedostatkom a pozitívne prvky uplatňovať v prítomnosti. Katechéza vždy bola spojená s úspechmi, ale aj ťažkosťami. Preto si zasluhuje, aby sa aj v prítomnosti vynaložilo veľké úsilie na jej rozvoji v prítomnosti s nádejou, že prinesie svoje ovocie v budúcnosti.

„Bez vedeckého výskumu by katechetické hnutie pri rýchlom rozvoji dnešnej kultúry bolo paralyzované. Je teda nevyhnutne potrebné, aby národné orgány biskupských konferencií podporovali vopred dohodnutý výskum. Je potrebné určiť program s témami, ktoré treba preskúmať; vedieť, ktoré témy sa už študujú a v tomto prípade nadviazať styky s expertmi, ktorí sa týmto témam venujú; začať štúdiom ešte nepreskúmaných otázok a zároveň zaobstarať potrebné ekonomické prostriedky. Jestvujú témy výskumu, o ktoré je všeobecný záujem, napríklad vzťahy medzi katechézou a modernou exegézou, medzi katechézou a antropológiou, medzi katechézou a masmédiami a podobne. Povaha a ťažkosti katechetického výskumu často odporúčajú medzinárodnú spoluprácu“ (VKD 131).

Viera je Boží dar. Rodí sa v hĺbkach ľudského srdca pod vplyvom Božej milosti ako slobodná odpoveď človeka na pôsobenie Ducha Svätého (porov. KKC 153). Dar viery musí v ľudskom srdci rásť, a preto vyžaduje ľudskú aktivitu. Princíp platný pre evanjelizáciu „výchovou evanjelizovať a evanjelizáciou vychovávať“ (porov. VDK 147), je v súčasnosti nutné aplikovať aj na katechézu. Tu sa nejedná o manipuláciu, ale o ovplyvnenie antropologických predpokladov. Katechizáciou sa usilujeme človeku uľahčiť, aby sa daru viery otvoril, poskytnúť mu pomoc k jej rozvíjaniu a nakoniec veľkodušnú a vedomú odpoveď Bohu na jeho ponuku.

Pavol

Prednášajúcim tohto predmetu je ružomerský pán dekan Alojz Kostelanský. Okrem teórie zameranej na vývoj katechetiky oceňujem jeho praktický prínos do samotných prednášok vyplývajúci z jeho osobnej skúsenosti v tejto oblasti a podnetné príklady rôznych katechéz. Načrtol nám ako je dôležité rozlišovať, kde a aký materiál správne použiť a čomu sa do budúca vyvarovať pri vyučovaní náboženstva. Iste nebude jednoduché dobre sa pripraviť na toto poslanie, ale vedený Duchom Svätým a s Božou pomocou máme pred sebou ďalšiu výzvu ako zúročiť to, čím nás Boh obdaroval.

pohľad bhoslovcov

Lukáš

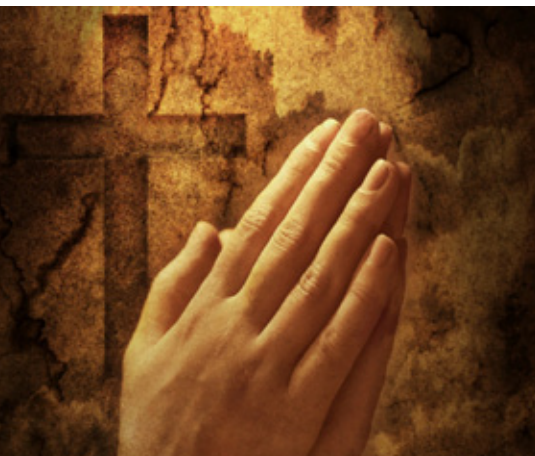
Katechéza ma nadchla! A vyučujúci tak splnil svoj cieľ, ktorý si predsavzal.

Spirituálna teológia

Mons. doc. PaedDr. ThDr. Jozef Bieľak, PhD.

Ročníky: 1., 2., 3., /4., 5., 6.

Teológia duchovného života sa zaoberá nadprirodzeným životom človeka. Skúma jeho princípy, požiadavky a ich praktickú realizáciu, ako aj postupný rozvoj. Často ju nazývajú aj teológiou asketickou a mystickou. V širšom význame týmito názvami definujeme celý duchovný život, ktorého vrcholom je zjednotenie sa s Bohom a skúsenostné prežívanie jeho prítomnosti. Obidva názvy - asketika i mystika - sa používali spolu alebo oddelene na definovanie celej teológie duchovného života. Duchovní spisovatelia sa nezhodujú v presnom rozlíšení asketiky a mystiky. Veľmi silne zdôrazňujú jednu alebo druhú oblasť a pôsobia dojmom, ako by sa zaoberali dvomi úplne samostatnými oblasťami teologickej vedy. Aby sa predišlo tomuto javu, v našich časoch sa čoraz viac prijímajú názvy ako teológia vnútorného života, teológia duchovného života alebo krátko spirituálna teológia.

Definovanie spirituálnej teológie

Definícií je množstvo a neraz sa od seba v mnohom líšia. Ako najúplnejšia a najpresnejšia sa javí definícia od F. Ruiz Salvadora, a preto z nej čerpám formuláciu spoločných prvkov, pričom však zohľadňujem aj vymedzenia od iných autorov. „Spirituálna teológia je časť teológie, ktorá sústavné študuje na základe zjavenia a kvalifikovanej skúsenosti uskutočňovanie Kristovho tajomstva v živote kresťana a Cirkvi, ktoré sa rozvíja pôsobením Ducha svätého a ľudskou spoluprácou až po dosiahnutie svätosti“.

Vedecký charakter

Spirituálna teológia je veda v tradičnom význame slova. Zásady čerpá zo Zjavenia a zo všeobecnej teológie. Závety vždy určuje presne, pričom používa logické uvažovanie a odôvodňuje ich logickými argumentmi. Je to veda praktická, lebo jej predmetom je aj poznávanie právd, ktoré môžu pomôcť človeku dosiahnuť kresťanskú dokonalosť.

Teologický charakter

Má teologický charakter, zaoberá sa Bohom a vzťahom duší k Bohu. Je blízka dogmatickej teológii a zároveň špecificky odlišná. Dogmatika vedecky skúma zásady nadprirodzeného života, kým spirituálna teológia uvažuje o činnosti natoľko, nakoľko je tento život zaštepý a rozvíja sa v človeku v konkrétnom prostredí s psychologickými danosťami. Je blízka i morálnej teológii, pretože sa zaoberá snahou stvorenia, obdareného rozumom a slobodnou vôľou, kráčať k Bohu, pričom skúma možnosti a prostriedky, pomocou ktorých sa rozvíja život

milosti. Takéto uvažovanie privádza človeka na vrchol svätosti a usmerňuje jeho činnosť k najvyšším ideálom.

Vlastný predmet

V rámci teológie má spirituálna teológia presne vymedzený predmet, ktorým je nadprirodzená dokonalosť a jej postupný rozvoj v človeku. Hovorí o Bohu, ktorý pôsobí v duši človeka, ako aj o duši, ktorá žije v Bohu vďaka milosti a čoraz tesnejšie sa s ním spája prostredníctvom vliatej čnosti lásky. Nadprirodzený život chápe dynamicky, konkrétne. Zohľadňuje nadprirodzenú činnosť, ale aj životné sily a psychické dispozície ľudskej osoby, u ktorej sa uskutočňuje dokonalosť. Psychológia ako pomocná veda jej umožňuje lepšie poznať požiadavky a prejavy nadprirodzeného života v človeku. V súčasnosti sa spirituálna teológia zaoberala aj špeciálnymi problémami, napríklad povahou duchovného povolania a odpoveďou naň, morálnymi nedokonalosťami, získanou kontempláciou, všeobecným povolaním k mystickému životu a pod.

Metóda

Vo svetle zjavených právd skúma rozvoj nadprirodzeného života a zároveň zohľadňuje psychické danosti človeka. Opiera sa o kritériá a zásady rozumu, ale aj o teologické zásady. Správne teologické vzdelanie, ako aj podriadenosť náuke Cirkvi sú nevyhnutné pre plodné štúdium spirituálnej teológie. Spirituálna teológia má vlastnú metódu. Je zároveň deduktívna aj skúsenostná, teologická i psychologická.

Spirituálna teológia významne prispieva k formácii duchovného rozmeru katolíckeho kňaza. Ako nás učí blahoslavený pápež Ján Pavol II., ten tvorí jednu z požiadaviek nového, evanjeliového života, ku ktorému kňaza osobitným spôsobom povoláva Duch Svätý vo sviatosti kňazstva. Táto formácia je nevyhnutná aj vzhľadom na kňazskú službu, na jej autentickosť a duchovnú plodnosť (porov. PDV 72). Milí bratia diakoni a seminaristi! Roznecujte v sebe Boží dar, ktorý vám bol daný aj prostredníctvom spirituálnej teológie, ktorá je súčasťou vašej intelektuálnej i duchovnej formácie.

Vladimír

Štúdium Spirituálnej teológie je pre mňa veľmi zaujímavý a obohacujúci predmet. To, čo sa mi najviac páči na tomto predmete je, že to nie je iba teoretický predmet, ale že je využiteľný v praxi a to cez rôzne príklady zo života. Tento predmet je prednášaný pútavým a jasným spôsobom. Veľká vďaka samozrejme patrí otcom špirituálom a to hlavne za osobný príklad, ale i vzťah nielen k liturgii, ale i teológii.

Ján

Tento predmet mám rád, lebo sa lepšie spoznávam a utvrdzujem v duchovnom živote. Okrem toho ma naučil rozjímať modlitbu. Najhoršie je pre mňa, keď sa musím na skúšku učiť rôzne delenia, ale celkovo je to predmet naozaj dobrý. Prednášajúci - naši špirituáli vedia veci pekne vysvetliť a uviesť aj dobré príklady.

Homiletika

prof. ThDr. Dr. Ľubomír **Stanček** CM, PhD.

Ročníky: 4., 5.

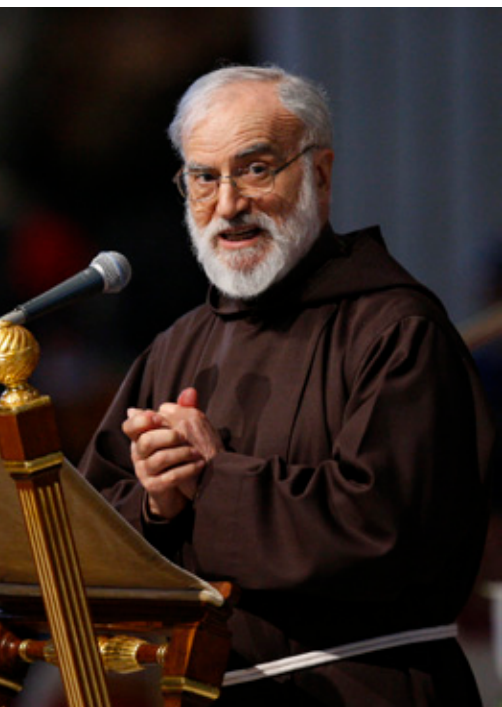
Je pre nás „mementom“, prečo Benedikt XVI. vyhlásil apoštolským listom *Porta fidei* Rok viery. My, ktorí sa nazývame kresťanmi, neveríme v Petra, ale v Toho, ktorému aj Peter veril. My sme sa stali kresťanmi vďaka vedomostiam od Petra, ktoré hovoril o Kristovi. „Ten istý Kristus, učiteľ Petrov, ho ustanovil našim učiteľom“ (sv. Augustín). Viera je prijatím tohto odkazu, ktorý premieňa náš život; je prijatím zjavenia Boha, ktorý nám dáva spoznať kto je, ako koná a aké má s nami plány. Zaiste, Božie tajomstvo bude vždy prevyšovať naše koncepty a naše chápanie, naše obrady i naše modlitby. O tom sa učíme hovoriť sebe i bližným na hodinách homiletiky.

Na druhej strane, Boh sa nám prostredníctvom zjavenia dáva spoznať, rozpráva nám o sebe samom, robí sa dostupným. A my sa tak stávame schopnými počúvať jeho slovo a prijímať jeho pravdu. Homiletika nás vovádza do obdivuhodného podávania tajomstva viery. Boh vo svojej láske v nás prostredníctvom Ducha Svätého vytvára podmienky na to, aby sme dokázali porozumieť jeho Slovu. Slovo Boha tľmočí kňaz cez prednes slova skrze homiletiku. Boh sám vo svojom rozhodnutí sa nám ukázal, ako chce vstúpiť do kontaktu s nami, sprítomniť sa v našich dejinách a nás robí schopnými počúvať a prijímať ho. Svätý Pavol o tom hovorí s radosťou a uznaním: „Preto aj my neprestajne vzdávame vďaka Bohu za to, že keď ste od nás prijali Božie slovo, ktoré sme hlásali, neprijali ste ho ako ľudské slovo, ale – aké naozaj je – ako Božie slovo; a ono pôsobí vo vás veriacich“ (1 Sol 2,13).

A z Jeruzalema sa ohlasovanie Evanjelia spásy rozšírilo ohlasovaním až do končín zeme. Cirkev zrodená z Kristovho boku sa stala nositeľkou novej, pevnej nádeje, ktorou je Ježiš z Nazareta, ukrižovaný a vzkriesený Spasiteľ sveta, ktorý sedí po pravici Otca a je sudcom živých i mŕtvych.

Toto je kerygma, centrálné a strhujúce ohlasovanie viery. Avšak od samotných začiatkov je tu problém „pravidiel viery“ – čiže problém vernosti pravde evanjelia, v ktorej majú veriaci zostať pevne zakorenení, vernosti spásonosnej pravde o Bohu a o človeku, ktorú treba uchovať, odovzdávať, ohlasovať ďalej. Svätý Pavol píše: „*Prostredníctvom neho (evanjelia) dosahujete spásu, ak sa ho držíte tak, ako som vám ho hlásal, ibaže by ste boli nadarmo uverili*“ (1 Kor 15,2).

Na prednáškach homiletiky riešime fenomén, ako a kde nachádzame základnú

formulu viery. Kde nachádzame pravdy, ktoré nám boli verne odovzdané a majú byť svetlom pre náš každodenný život a ako ich tlmočiť? Odpoveď je jednoduchá, v Kréde, vo vyznaní viery alebo v takzvanom „Symbole“ viery sa spájame s pôvodnou udalosťou osoby a histórie Ježiša z Nazaretu. Oboznamujeme sa a cvičíme ako hovoriť dnešnému človeku. Tu sa konkretizuje to, čo Apoštol národov povedal kresťanom z Korintu: „*Odovzdal som vám predovšetkým to, čo som aj ja prijal: že Kristus zomrel za naše hriechy podľa Písem; že bol pochovaný a že bol tretieho dňa vzkriesený*“ (1 Kor 15,3).

Aj dnes potrebujeme, aby sa Krédo stalo lepšie známym, viac pochopeným a intenzívnejšie premodleným. V Kréde je priam zaštepovaný morálny život kresťana, ktorý práve v ňom nachádza svoj základ a zmysel.

Našou povinnosťou je odovzdávať vieru, komunikovať Evanjelium tak, aby sa kresťanské pravdy stali svetlom pre nové zmeny kultúry, aby kresťania boli schopní obhájiť nádej, ktorú v sebe majú (porov. 1 Pt 3,14). Dnes žijeme v spoločnosti, ktorá sa veľmi zmenila – aj vzhľadom na nedávnu minulosť – a je neustále v pohybe, stále sa mení.

Tešíme sa spolu, že s homiletikou sa napreduje v evanjelizácii.

František

Homiletika je pre mňa dôležitá najmä preto, že nás učí podávať prijaté a premeditované Božie slovo ďalej - tak, aby prinášalo čo najviac úžitku tým, čo počávajú. Myslím, že to je aj jej zmyslom: nájsť v biblických textoch slovo živého Boha a nechať ho zaznieť tak, aby sa dotýkalo v prvom rade nás a cez nás aj ostatných okolo nás. Najkrajším na homiletike je určite jej predmet a tiež pohľad na to, ako sa Boh skrze Slovo dotýka ľudí a vstupuje do ich životov. A čo je na nej najťažšie? Myslím, že počúvať, čo chce Boh hovoriť a urobiť jeho slovo „príťažlivým“ pre každého, koho máme pred sebou.

Štefan

Aj keď sa vám filozofia bude niekedy zdať ako nepraktický predmet, o homiletike sa to povedať nedá, lebo bude súčasťou vášho každodenného života od okamihu diakonskej vysviacky. A aj keď absolvovanie homiletiky z vás neurobí automaticky skvelého kazateľa, poskytne vám základ a hlavne praktické rady z ktorých budete ešte dlho čerpať. A povedať niekomu, keď sa vás opýta, že ako sa pripravujete na kázne a vy na neho vychrlíte AIKEDIPARMYADE, tak to je pocit Like a boss :-)

pohľad bohoslavcov

Sakrálné umenie

HEDr. Ľuboslav Hromják, PhD.

Ročníky: 3.

Kresťanstvo je náboženstvom klaňania sa Bohu v „duchu a pravde“ a to nielen v zmysle abstraktnom, ale aj v zmysle konkrétnom, spojenom s historickým prejavom a špecifikami tej - ktorej doby. Ide o náboženstvo, ktoré sprítomňuje historického Ježiša v jeho neustálej a oživujúcej prítomnosti Zmŕtvychvstalého v kruhu kresťanskej komunity. Môj bývalý profesor sakrálného umenia na

Gregoriánskej univerzite v Ríme Henrich Pfeipffer definuje sakrálné umenie ako *víťazstvo Kristovej lásky nad smrťou*. Pápež Gregor XVI. zasa povedal, že sakrálné umenie je *depositum fidei*, ktoré treba strážiť a uchovať pre ďalšie generácie. Pravdy viery stali sa podstatným a inšpirujúcim prvkom umelcov v rôznych dejinných fázach a formách, ktorí sa zrozumiteľným spôsobom usilovali v tzv. *Biblia pauperum* sprostredkovať tieto pravdy viery jednoduchým ľuďom. Keď máme pred sebou tento

vzácný poklad viery, ktorý sa prejavuje v rôznych architektonických a iných umeleckých podobách, nesmieme nikdy zabudnúť na tento koreň. Sakrálné diela sa rodia z viery vo Vtelenie Božieho Slova a sú ovocím práve tejto viery. My totiž nevytvárame len priestor na vykonávanie kultu, ani nevytvárame monumentálne pamiatky božstvu, ktorému vzdávame kult, čím prejavujeme našu podriadenosť Bohu. Neznázorňujeme na vysokej umeleckej úrovni len naše náboženské cítenie. Ale v úsilí o vytváranie, uchovávanie a ponuku sakrálného umenia odovzdávame špeciálnym spôsobom vieru, ktorá môže a má nadobúdať istú formu, pretože aj Slovo si vzalo telo a môže sa prejaviť aj v ľudskej podobe, pretože viera v sebe obsahuje aj naďalej potrebu Vtelenia do konkrétnej podoby.

Sakrálné umenie odhaľuje jeden z dôležitých rozmerov Cirkvi a ním je tvorivosť. Nabáda nás k opusteniu pasivity a vedie aj dnes kresťanstvo k tvorivej činnosti. Sakrálné umenie je vzácnym a dôležitým príspevkom do dejín kultúry. Dokazuje opodstatnenosť a prínos kresťanstva pre Európu. Cirkev nezaostávala za hlavnými prúdmi doby, ale bola jej dominantnou nositeľkou a tvorkyňou. Sakrálné pamiatky stávajú sa vyjadrením toho, že Cirkev investovala do kultúrnej tvorby bez ohľadu na finančnú odmenu a zisk, čím dosvedčuje vieru vo víťazstvo ducha nad hmotou. Bola to zo strany Cirkvi pravá investícia ducha, ktorý sa nebojí hmoty, ale ju pretvára. Hmota sa stáva partnerom ducha a nie jeho determináciou. Tým, že do hmoty vsadilo kresťanstvo duchovný rozmer, ovocie ducha má tak rozmer nadčasový. Vnímanie sakrálného umenia si vyžaduje rozvinutie duchovného a estetického cítenia. Štúdium sakrálného umenia sa dotýka vnútra človeka, pretože odhaľuje jednu zo základných charakteristík bytia – krásno, ale nezanedbáva ani jedno, dobro a pravdu. Sakrálné umenie je rečou symbolov. Vedie nás k tomu, aby sme umenie nielen vnímali, ale aj chápali. Na pozadí každého svojho momentu dejiny sakrálného umenia presahujú hranice rozumovej pochopiteľnosti, ústia do mystéria, do toho „transitelligibile, kde sa nahliadnuť môže iba intuíciou.

Rozumové vysvetlenie symbolu nestačí na pochopenie symbolu. Musí ísť o silnú intuíciu, ktorá ako jediná je schopná viac preniknúť význam symbolu a priblížiť sa k *transcendentnu*.

Každá zdravá civilizácia sa usiluje zachovať vlastné kultúrne dedičstvo, o to viac to robí aj Cirkev, pretože toto obdivuhodné kultúrne dedičstvo nadobúda ešte väčší zmysel, ak sa vsadí do rozmerov viery, z ktorej vzišlo. *Sakrálné umenie sa rodí z viery a rodí pre vieru*. Zachovať sakrálné umenie je vzácnou službou Cirkvi pre jednotlivé národy v uchovávaní duchovných hodnôt, ktoré sa stávajú ako keby *fosíliami duchovných hodnôt jednotlivých storočí*. Žiaľ, ešte stále sme nepochopili význam a úlohu sakrálného umenia v katechéze a pri evanjelizácii v dnešnom zlaicizovanom a pritom duchovne prahnúcom svete. Spiš, ktorý je slovenským Toskánskom, Boh bohato obdaril množstvom týchto „fosílií duchovných hodnôt storočí“. Stáva sa svedectvom o vysokej duchovnej a kultúrnej výške kresťanov na tomto území. Bolo by smutné, ak by miestna spišská cirkev, ktorá stála pri ich zrode, stala sa raz zodpovednou za nevyčísliteľnú duchovnú stratu týchto *depositum fidei* a nevyužila by tento obrovský potenciál pre službu evanjelia sprístupnením tohto dedičstva verejnosti a kvalitnou kultúrno-duchovnou lektúrou.

František

Naši predkovia v rôznych dobách a rozličným spôsobom vyjadrovali svoj vzťah k Bohu a jedným z týchto spôsobov bolo aj sakrálné umenie, ktoré považujeme za súčasť pokladu viery. Tento predmet mi pomohol pochopiť podstatné prvky z význam symbolov v jednotlivých umeleckých slohoch, a tak ešte viac odhaliť duchovné poslanstvo i krásu posvätného priestoru.

Marek

Na predmete Sakrálné umenie bolo pre mňa zaujímavé sledovať ako vplývali rôzne slohy na život Cirkvi, či to už bola architektúra, sochárstvo a maliarstvo pri stavaní kostolov, alebo napríklad aj hudba. Prekvapilo ma ako umenie vstúpilo aj do takých detailov ako bola výroba a zdobenie kalichov, cibórií a monštrancií. Čo sa mi zdalo byť ťažké? Pre mňa bolo najťažšie zapamätať si všetky tie mená, ktoré stáli za rôznymi oblasťami.

pohľad bohoslovcov

Misiológia

ThDr. Ondrej **Borsík**, PhD.

Ročníky: 3.

Misiológia nie iba nejakým rozprávaním o ďalekých krajinách, odlišných kultúrach a zaujímavých skúsenostiach misionárov, ale je to teologický predmet, ktorý patrí do praktickej teológie, zaoberajúcej sa sebauskutočňovaním a rozvojom Cirkvi v konkrétnej misijnej situácii. Misiológia úzko súvisí so životom každého kresťana, o to viac kňaza. V porovnaní s ostatnými teologickými disciplínami nemá takú kreditovú ani hodinovú dotáciu, a preto ju možno aj bohoslovci neberú až tak vážne. Je to iba jedna hodina týždenne v jednom semestri. Avšak jej obsah je veľmi bohatý. Dvetisícročná skúsenosť Cirkvi s misiami predstavuje ohromné množstvo poznatkov a skúseností v tejto oblasti. Úlohou predmetu však nie je

priniesť všetky poznatky a skúsenosti, ktoré Cirkev získala za svoje dlhodobé pôsobenie, ale predstaviť základné témy, ako napríklad teologické princípy misijnej činnosti, misijné formy a metódy, prípravu na misie a misijnú spiritualitu. Toto štúdium prispieva k misijnej formácii kandidátov kňazstva, ktorí musia chápať, že Cirkev je misijná vo svojej podstate a že žiadne kňazské povolanie nie je realizovateľné bez misijného rozmeru.

Misiológia súvisí s celou teológiou, lebo teológia sprevádza misiu Cirkvi. Preto ostatné teologické predmety musia mať aj

svoje misijné hľadisko. Napr. pastorálna teológia sa zaoberá otázkami prístupu k novým kultúram a fenoménom, s ktorými Cirkev prichádza do kontaktu. Metódy a formy ohlasovania si zase všima katechetika, homiletika a liturgika. Pokrstení kresťania, ktorí majú záväzky zo svojej minulosti a kultúry sú otázkou pre kánonické právo...

Na hodinách sa snažím problematiku priblížiť takým spôsobom, že neuvažujeme iba o misiách v zmysle „ad gentes“, ale preberanú materiu uplatňujeme aj na konkrétne kňazské pôsobenie v našich farnostiach označenú podľa encykliky „Redemptoris missio“ termínom „pastoračná činnosť“, alebo „nová evanjelizácia“ ak ide o farnosti, kde je kresťanská viera na ústupe. Ponúknuté témy sa tak stávajú nie iba materiou na memorovanie, ale podnetmi na uvažovanie a hľadanie odpovedí. Takéto približovanie predmetu sa potom stáva, ako dúfam zaujímavým pre bohoslovcov.

Samuel

Na prvý pohľad by sa mohlo zdať, že tento predmet bude predstavovať iba misijné stratégie a pohľad na misie v krajinách tretieho sveta, kde ľudia doteraz nepočuli o Ježišovi. Prekvapivo však poukazuje na praktickú aplikáciu misijných stratégií na pastoračiu, na ktorú sa ako bohoslovci pripravujeme - na pastoračiu vo farnostiach - na „novú evanjelizáciu“. Cirkev je vo svojej podstate misijná, preto tento predmet považujem za výzvu pre každého zamyslieť sa nad tým, aká je jeho „misia“ v Cirkvi, čo konkrétne môže dnes každý z nás urobiť pre šírenie Božieho kráľovstva.

Peter

Misijná činnosť patrí k podstate Cirkvi. Aj v dnešnej dobe je potrebné ohlasovať Krista, veď ešte dvom tretinám ľudstva v tomto 21. storočí nebolo zvestované Božie kráľovstvo. Tento predmet nám ponúkol aspoň stručný náhľad na misijnú činnosť, ktorej úlohou nie je len ohlasovať Krista vzdialeným národom. V dnešnej modernej dobe sú potrebné misie aj v našich krajoch. My, čo budeme raz poslaní do pastoračnej služby, budeme svedkami toho, že v niektorých farnostiach je potrebná nielen pastoračná činnosť, ale aj „nová evanjelizácia“.

Slovo a chlieb

Medzi mnohými mocnými krajinami,
leží kúsok pokornej zeme.

V tejto zemi ľudia, otcovia naši, žijú
mnoho bohov uctievať,
no lačnejú po Slove živom
a po Bohu veľmi mocnom.

Ako Bartimej na okraji mesta,
tam kde končila sa cesta,
prosil pre svoje oči svetlo od Krista,
a tak ako on ani slovanský ľud
nechcel znať tmu hriechu.

Preto poslanstvo do Solúna nesie sa,
aby niekto otvoril im oči pre Krista,
hoci to neraz bude cesta trnistá.

Svätí Cyril a Metod, vierozvestci,
horliví apoštoli Slova Božieho,
ďakujeme za viery, nádeje a lásky dar,
a za poukázanie cesty života lepšieho.
Nepriniesli ste bohapusté náboženstvo,
lež Evanjelium od Krista vám dané,
Evanjelium lásky, radosti a pokoja,
čo rozjatrené duše pohanov zahoja.

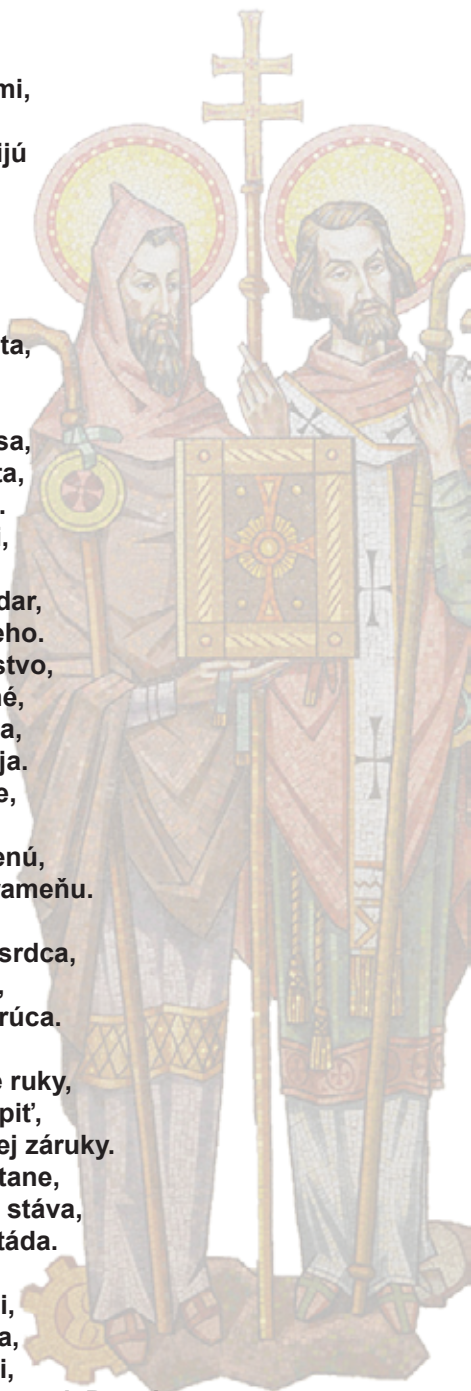
Nepriniesli ste mŕtve Slovo Božie,
ale živé, ktoré do srdca vteká
a oblažuje dušu vyschnutú, zamdlenú,
ako vyschlá zem napájaná z čistého prameňu.

A tento nevýslovný dar Slova,
snažili ste sa vpísať do slovanského srdca,
tam nezohydí ho hrdza a moľa,
lež zošľachtí sa viera, nádej, láska vrúca.

A ešte jeden povďak patrí vám,
keď chlieb anjelský cez holé kňazské ruky,
mohol za spevov v reči ľudu zostúpiť,
a naplniť srdcia radosťou z nádeje večnej záruky.

Tak ako sa z mnoho bobúl hrozno stane,
alebo ako sa z malých kláskov chleba stáva,
horlili ste za jednotu slovanského stáda.

Po dlhých krážoch žitia,
ste nás jeden po druhom opustili,
no vzhliadate na nás z výšin neba,
aby sme my poklad váš nestratili,
a pod ochranou Bohorodičky stále stúpali po ceste k Pravde...

Írske misie a ich vplyv na kristianizáciu Moravy a Nitrianska (1.)

Gallarovo oratórium

svojrázneho insulárneho kresťanstva v Írsku, ktorú na európskom kontinente rozšírili putujúci írski mnísi. Niektorí bádatelia preto vyslovili názory, že írski mnísi sa podieľali na kristianizácii naddunajských slovanských oblastí a že írski misionári postavili aj kostol v Nitre, a teda sa podieľali aj na kristianizácii Nitrianska.

Kresťanstvo v Írsku

Už od čias stredoveku bolo Írsko, ako krajina ich pôvodu, opradené rôznymi zidealizovanými predstavami a prívlastkami, ktoré zahalovali tento ostrov tajomstvom. Írsko bolo na okraji dovtedy známeho sveta a nikdy nebolo ovládané Rimanmi, v predstavách stredovekého človeka vystupovalo ako svätý ostrov, ostrov svätcov a učencov, a vraj sa z neho dalo vstúpiť do očistca. Vďaka svojej izolovanosti sa tu vyvinula svojrázna forma kresťanstva, odlišná od tej kontinentálnej, európskej. Kresťanstvo sa dostalo do Írska s najväčšou pravdepodobnosťou zo susednej Británie. Prvým známym biskupom pôsobiacim medzi Írmi bol Paladius, ktorého sem poslal v roku 431 pápež Celestín I. Napriek tomu, najznámejším a najpopulárnejším misionárom Írov sa stal sv. Patrik, ktorého cirkevná tradícia označila za apoštola Írska. Sv. Patrik priniesol so sebou aj rímsky model episkopálnej cirkevnej organizácie, pretože on v takejto organizácii vyrastal a stretol sa s ňou aj počas svojho pobytu v Galii. Tento model cirkevnej organizácie sa však na zelenom ostrove neujal. Na európskom kontinente totiž cirkevná štruktúra kopirovala administratívnu štruktúru krajiny, ktorá pretrvala ešte z čias Rímskej ríše. Jej základom boli mestá, ktoré boli správnymi, vojenskými,

V päťdesiatych rokoch minulého storočia začala vo vedeckých kruhoch intenzívna diskusia týkajúca sa možnosti misijného pôsobenia írskych mníchov na území Moravy ešte pred pôsobením franských misionárov. Túto vlnu názorov a teórií odštartoval archeologický výskum základov kostola v juhomoravskej obci Modrá pri Velehrade v rokoch 1953 – 1955. Najpozoruhodnejším bol tvar jeho presbytéria, ktorý bol pretiahnutý a pravouhlý. Takýmto typom pôdorysu pripomínal ranú sakrálnu architektúru

Ruiny kamenného kostolíka, Aran Islands

hospodárskymi a kultúrnymi centrami menších regiónov a ktoré sa stali aj sídlami biskupov a centrami ich diecéz. Írsko bolo však až do 10. storočia roľníckou a pastierskou krajinou, v ktorej neboli žiadne mestá. Je prirodzené, že európsky model cirkevnej organizácie nebol v tomto čisto vidieckom prostredí realizovateľný. Ďalším dôvodom bola politická rozdrobenosť ostrova, ktorá bránila udomácneniu stabilnej cirkevnej štruktúry. Tomuto špecifickému prostrediu sa však dokonale prispôbil kláštor.

Ruiny katedrály, Ardmore

Írsky monasticizmus

V Írsku vznikla veľmi silná monastická tradícia, ktorá sa vyznačovala nadšením pre asketizmus. Mnohí mnísi vraj opúšťali svoje kláštory a vyhľadávali opustené miesta, aby tu mohli žiť ako pustovníci. Kláštorný život tu prevítal až do takej miery, že veľké kláštorné strediská zakladali nové alebo podriaďovali si iné kláštory, čím vznikali kláštorné konfederácie – tzv. kláštorné parochie – vlastné organizačné štruktúry, ktoré boli nezávislé od biskupstiev a ktoré prebrali od nich úlohu hlavných stredísk náboženského života. Tak boli niektoré staré

Ruiny kláštora, Inishmurray

biskupstvá zreformované podľa kláštorného modelu a ich biskupi sa stali opáťmi kláštorných stredísk, iné biskupstvá boli pohltené novými klášťormi. Autorita biskupa tak prešla na opáta hlavného kláštora. Opát mal väčšinou len kňazské svätenie, zriedkavo biskupské, to prijal zvyčajne len opátom vybraný mních. Biskupská funkcia teda v monastickej cirkvi nezankla, bola však podriadená opátovi a de facto redukovaná len na liturgické úkony. Špecifickou črtou írského monasticizmu bola tiež úzka prepojenosť s politickou správou krajiny, pretože funkcia opáta ostala dedičnou v šľachtickom rode zakladateľa a patróna materského kláštora.

Okrem týchto základných črt existovali v írskej cirkevnej praxi aj ďalšie odlišnosti. Išlo predovšetkým o podobu tonzúry a výpočet dátumu Veľkej noci. Tieto odlišnosti boli neskôr v 7. a 8. storočí príčinou napätia medzi írskou a kontinentálnou cirkvou, ale napriek tomu írská cirkev nebola nikdy heretickou alebo schizmatickou. Medzi výrazné znaky írského mníšstva patrí aj peregrinatio religiosa (nábožné putovanie). Išlo o formu askézy, kedy mních opustil svoj domovský kláštor a prijal doživotné dobrovoľné vyhnanstvo a život v kláštore ďaleko od svojho domova. Tento druh askézy mal svoj biblický základ v putovaní Abrahámom a považoval sa za tzv. biele mučeníctvo (čiže nekrvavé, spočívajúce v zrieknutí sa toho, čo je človeku drahé a milé). Neskôr sa toto nábožné putovanie obohatilo o nový rozmer – hlásanie Evanjelia, tzv. peregrinatio pro Christi amore (putovanie pre Kristovu lásku), ktoré sa stalo hybnou silou írskych misií na kontinente.

LIST MATKÁM SEMINARISTOV A KŇAZOV A TÝM, KTORÉ IM POMÁHAJÚ SVOJIM DUCHOVNÝM MATERSTVOM

Causa nostrae laetitiae – Príčina našej radosti!

Kresťanský ľud s hlbokou vďačnosťou mal vždy v úcte blahoslavenú Pannu Máriu kontemplujúc v nej príčinu každej našej skutočnej radosti. Lebo naozaj, keď prijala vo svojom nepoškvrnenom lone Večné Slovo, priviedla na svet svetlo, najvyššieho a večného Kňaza Ježiša Krista, jediného Spasiteľa sveta. V Ňom Boh sám prišiel, aby sa stretol s človekom, zbavil ho hriechu a daroval mu večný život. Keď priľnula k Božej vôli, Mária tak dostala účasť na jedinečnom a neopakovateľnom tajomstve nášho vykúpenia a stala sa Božou Matkou, Bránou neba a Príčinou našej radosti.

Podobným spôsobom sa celá Cirkev pozerá s obdivom a vďačnosťou na všetky matky kňazov a na tých, ktorí prijali Božie volanie k tomuto úžasnému povolaniu a nastúpili na cestu formácie a preto mám radosť, že sa k nim môžem prihovoriť.

Synov, ktorých ste vo svojom živote a prijali a vychovali, vybral sám Kristus už od večnosti, aby sa stali jeho „milovanými priateľmi“ a stali sa tak živými a nevyhnutnými nástrojmi Jeho prítomnosti vo svete. Prostredníctvom sviatosti kňazstva život kňazov definitívne patrí Kristovi a On je v nich a prostredníctvom nich je Kristus sám prítomný a činný medzi ľuďmi. Toto tajomstvo je naozaj až tak veľké, že kňaz je nazývaný alter Christus – druhý Kristus. Jeho pomínuteľná ľudskosť bola silou Ducha Svätého vyzdvihnutá k novej jednote s Osobou Krista a preto sa stala miestom stretnutia s Božím Synom, vteleným, zosnulým, avšak aj Zmŕtvychvstalým pre nás. Preto keď kňaz ohlasuje vieru Cirkvi,

foto: P. Luboš Rojka SJ

to vlastne Kristus, ktorý sa v ňom prihovára ľudu; keď kňaz múdro vedie jemu zverených veriacich, je to Kristus, ktorý vedie svoje stádo a keď kňaz vysluhuje sviatosti, zvlášť keď slávi Eucharistiu, je to Kristus sám, ktorý prostredníctvom svojich služobníkov pracuje na spáse človeka a stáva sa skutočne prítomným vo svete.

Kňazské povolanie spravidla má v rodine, v rodičovskej láske a v ich prvotnej výchove vo viere, plodnú pôdu, v ktorej sa rodí a rastie disponovanosť ku kňazskému povolaniu. A zároveň každé kňazské povolanie sa stáva aj pre samotnú rodinu, z ktorej vzišlo, úžasnú novú situáciu, ktorá presahuje všetky ľudské parametre a pozýva všetkých a vždy k novému obráteniu.

Do tejto úžasnej novej situácie, čo Kristus koná v živote tých, ktorých si On vybral a povolal, sú najviac zainteresované najbližšie osoby čiže všetci rodinní príslušníci, avšak jedinečným a osobitným spôsobom má na tom účasť tá, ktorá dala kňazovi možnosť žiť čiže matka kňaza. Duchovné pocity tej, ktorá nosila vo svojom lone toho, ktorý sa stal Kristovým služobníkom, musia byť skutočne jedinečné a výnimočné. Naozaj, každá matka iste musí mať radosť z toho, keď vidí, že život jej syna sa nielen naplňuje, ale je aj ozdobený tou najosobitnejšou Božou láskou, ktorá tento život objíma a mení pre večnosť.

Aj keď je zjavné, že mocou povolania a prijatia vysviacky, sa vytvára medzi nimi určitý neočakávaný „odstup“ vzhľadom k životu syna a tento „odstup“ je radikálnejší od každého iného prirodzeného odstupu, v skutočnosti dvojtisícročná skúsenosť učí, že matka „prijíma“ svojho syna kňaza spôsobom úplne novým a odlišným, pretože je pozvaná uznať v plode svojho lona, na základe Božej vôle, „otca“, ktorý dáva večný život a doprevádza k večnému životu množstvo bratov a sestier. Každá matka kňaza je tajomným spôsobom „dcérou svojho syna“. Môže voči nemu vykonávať tak iné, nové „materstvo“, v diskkrétnej, ale účinnej a neoceniteľnej vzácnej blízkosti v modlitbe a v obetovaní pre službu svojho syna.

Toto nové „otcovstvo“, na ktoré sa seminarista pripravuje a ktoré kňazovi

je už darované, z čoho má prospech celý svätý a boží ľud, si vyžaduje sprevádzanie neustávajúcou modlitbou a osobnou obetou, aby slobodné rozhodnutie slúžiť Božej vôli bolo neustále obnovované a upevňované; aby kňazi nikdy nepocítili únavu zo svojho každodenného zápasu viery a napĺňali, vždy viac a úplnejšie svoj život s obetou Ježiša Krista.

Toto dielo autentickej podpory, ktorá bola vždy v živote Cirkvi potrebná, dnes sa javí ako urgentná potreba snád' ako nikdy doposiaľ. A to najmä v našej západnej a zosvetšenej kultúre, čo si vyžaduje nové a radikálne ohlasovanie Krista a matky kňazov a seminaristov reprezentujú opravdivú „armádu“, ktorá zo zeme dvíha svoj hlas k nebu v modlitbe a obetách a naopak a ešte vo väčšom počte, samé Nebo sa prihovára u Pána, aby nijaký dar milosti nechýbal posvätným pastierom.

Z tohto dôvodu si želám z celého srdca povzbudiť a vyjadriť svoju osobitnú vďaku všetkým matkám kňazov a seminaristov a – spolu s nimi – všetkým ženám, zasväteným i laickým,

ktoré prijali – aj prostredníctvom pozvania počas Roka kňazov – dar duchovného materstva voči tým, ktorí sú povolani k služobnému kňazstvu, obetujúc za nich svoj život, modlitby, utrpenia a ťažkosti, ako aj vlastné radosti, aby boli vernými a svätými Božími služobníkmi. Tieto matky a ženy majú osobitnú účasť na živote svätej Cirkvi, ktorá je matkou a ktorá má svoj vzor a svoje naplnenie v Božskom materstve najsvätejšej Matky.

Osobitná vďaka nech preniká až do samého Neba k tým matkám kňazov, ktoré nás predišli do večnosti a teraz už prežívajú naplno jas kňazstva Kristovho, na ktorého kňazstve ich synovia majú účasť; vďaka im patrí aj za to, že sa tam za svojich synov kňazov u Pána Boha prihovárajú a orodujú, čo je iste niečo jedinečné a tajomne aj veľmi účinné.

Spolu so želaním všetkého dobrého do Nového roku milosti zo srdca udeľujem všetkým a každej z nich svoje požehnanie. Prosím blahoslavenú Pannu Máriu, Matku Božiu a matku kňazov, aby pomáhala každému z vás dosiahnuť dar vždy radikálnejšej bezprostrednosti s tou, ktorá je dokonalou žiačkou a dcérou svojho Syna.

Na slávnosť Bohorodičky Panny Márie, 1. januára 2013

Mauro kardinál Piacenza, prefekt Kongregácie pre klerikov

Preložil Mons. Ján Duda

Evanjelizovať spevom

V októbri 2011 vznikla medzi nami myšlienka, že by sme sa chceli pokúsiť nahráť nové CD. Chceli sme využiť to, že Schola Cantorum má ešte relatívne dosť členov v celkom dobrej kvalite. Bola to veľmi odvážna myšlienka, lebo sme si uvedomovali, že si týmto zoberieme na plecía ťažké jarmo. Ustráchanie sme išli predstaviť túto myšlienku pánovi rektorovi Mons. Jozefovi Jarabovi. Boli sme plní očakávania, ako pán rektor zareaguje na túto ideu, ale na konci sme boli milo prekvapení, lebo sa veľmi potešil a podporil túto aktivitu. Odporúčal nám, aby sme zašli ešte za pánom vicerektorom Škrabekom. On si túto víziu pozorne vypočul a povedal, že sa teší z tejto myšlienky a koľko bude môcť, toľko pre toto dielo urobí. Spoločne sme napísali projekt na ministerstvo kultúry SR. Až vtedy sme si plne uvedomili, do čoho sme sa pustili.

V užšom kruhu sme si pripravili predbežný program, zoznam toho čo sa treba naučiť a nacvičiť. Boli sme pevné presvedčení, že je potrebné, aby sme na toto CD zaradili aj skladby zo Spišského graduála. Začali sme spolupracovať s Katedrou hudby KU v Ružomberku, a to hlavne s pani doktorkou Bednárikovou a Záhradníkovou. Ony nám ochotne ponúkli všetky poznatky a materiály, ktoré sa tohto graduálu týkali. V januári 2012 sme už mali

všetky materiály potrebné k CD. Potom sme museli ísť na druhú podstatnú vec celého projektu - nácvik skladieb. Mysleli sme si, že to pôjde hladko, preto sme zo začiatku nedali žiaden nácvik navyše. Po mesiaci cvičenia sme sa trochu zhrozili, lebo sme videli, že stojíme na mieste. Až vďaka pomoci pána profesora Akimjaka sme sa odrazili. Ukázal nám, kde robíme chyby, čo máme zmeniť a nacvičiť. Dopodrobna nám vysvetlil ako máme dané skladby spievať a interpretovať. Medzitým bol začiatkom marca schválený projekt, takže sme naplánovali termíny sprievodných akcií. V tom čase sme už cvičili štyrikrát do týždňa.

Atmosféra nácvikov bola veľmi špecifická nakoľko boli časovo, ale aj obsahovo veľmi náročné. Všetko sme robili v rámci svojho voľného času. Výnimočne bolo, že aj kvôli únave sme to robili s radosťou, lebo sme chceli spoločne dosiahnuť

cieľ. Práve to nám pomohlo v ťažkých chvíľach. 27. marca sme absolvovali s pani doktorkou Jankou Bednárikovou vedecký seminár o interpretácii gregoriánskeho chorálu. Na ňom nám vysvetlila ako ho máme správne spievať a prakticky nás naučila dve skladby zo Spišského graduálu a svätú omšu – Missa IX. Orbis factor.

Boli sme hlboko očarení z toho, s akým zápalom a láskou nám odovzdala svoje vedomosti a zručnosti. Aj týmto spôsobom jej chceme preukázať čo najsrdečnejšiu vďaku.

Prvý dátum nahrávania sme určili na 23. - 28. apríl, ten však bol z technických príčin zrušený. V tom čase sme mávali nácviky už šesťkrát do týždňa. Pretože tento termín nevyšiel určili sme si nový a to 3. - 6. mája. Päť dní pred týmto termínom nás prekvapili vtedajší diakoni, lebo vtedy mali naplánovaný ročníkový výlet do Medžugoria. Tým by sme na CD prišli o výborného speváka a sólistu, tak sme aj tento dátum presunuli na 7. - 10. mája. Mysleli sme si, že to bude už konečný dátum, ale 3. mája o 10.00 hod. nás zaskočili zvoniace zvony na katedrále sv. Martina a náhla správa o úmrtí emeritného biskupa Mons. Františka Tondru. Týmto nám aj tretí termín nahrávania padol. Vtedy sme prerušili všetky nácviky, nakoľko

sme cvičili na pohrebnú sv. omšu a následne na púť Rádia Lumen. Ako posledný dátum sme určili 18. - 22. jún lebo sme vedeli, že bohoslovci už v seminári nebudú, a tak budeme mať viac priestoru.

Všetci sme sa zišli v nedeľu večer 17. júna v kňazskom seminári. Ráno na druhý deň sme si technicky pripravili katedrálu a poriadne sa rozcvičili.

Okolo 11.00 hodiny sme začali s nahrávaním. Prvý deň bol v celku úspešný lebo do 18.00 hodiny sme stihli nahráť šesť skladieb. V utorok sme si mohli na vlastnej koži skúsiť, čo je to opravdivé nahrávanie. Od rána 8.00 hodiny do obeda dvanásť sme nahrali iba dve skladby. Po obede už bolo cítiť úbytok síl. Do večera sme nahrali iba jednu skladbu. V stredu do obeda sme po mnohých pokusoch dokončili ostatné skladby. Po obede sme sa zahrali na modelky, lebo sme mali objednaného profesionálneho fotografa, aby nás odfotil na obal CD. Okrem toho sme nahrávali ešte dve videá. Tu sa skončila práca zboru.

Koncom augusta nám pán Jaroslav Straňavský poslal demo master, aby sme ho napačovali a spripomienkovali. V septembri som sa s ním osobne stretol a doniesol som mu jeden celý papier pripomienok a chýb. Spoločne sme sa to snažili doladiť a poopravovať. Následne na to sme grafikovi poslali materiály a fotografie na buklet a obal CD. V novembri nám prišli už hotové CD. Pri radostnom počúvaní sme ostali zaskočení, keď sme zbadali, že posledná skladba je chybná. Preto sme všetky nosiče museli dať reklamovať. Inaugurácia bola napokon 8. decembra v rámci Mariánskej akadémie. Pri nej nám otec biskup Mons. Andrej Imrich poželhal tieto CD, aby plnili medzi ľuďmi úlohu evanjelizácie.

Na záver mi dovoľte poďakovať sa všetkým, čo akýmkoľvek spôsobom prispeli na nahrávanie a vydanie tohto CD. V prvom rade to je milostivý Pán Boh, ktorý nám dal silu dokončiť čo sme začali, ďalej sú to všetci schólisti, ktorí zodpovedne pristupovali k nácvikom a samotnému nahrávaniu. Ďalej pánovi profesorovi Akimjakovi, pani doktorke Bednárikovej a Záhradníkovej. Bez financií nie je žiadna vec možná, preto najvrúcnejšia vďaka patrí Nadácii Kňazského seminára biskupa Jána Vojtaššáka, Ministerstvu kultúry SR a štedrým sponzorom.

Všetkým úprimné Pán Boh zaplať!

Záujemcovia si môžu CD objednať na adrese:

Nadácia Kňazského seminára biskupa Jána Vojtaššáka, Spišská Kapitula 12, 053 04 Spišské Podhradie
alebo emailom: nadaciaks@kapitula.sk

Peter Matis

Cesta okolo sveta za Rok viery

Seminárska aktivita modlitieb za svet počas Roku viery, kedy sa každý seminarista modlí za krajiny z rôznych kútov sveta, je už vo svojej tretej fáze. Modlíme sa tak za ďalších 50 krajín, pričom ide o štáty poväčšine z Afrického či Ázijského svetadielu, ako aj z mnohých ostrovov Oceánie. Do konca Roku viery by sme tak mali stihnúť všetky štáty Zeme. Mnohí z nás tak majú možnosť spoznať život

či situáciu kresťanov z rôznych kútov sveta.

O veľkom význame modlitby svedčí aj veľmi prekvapujúca, ale o to krajšia odozva kardinálov či biskupov poväčšine práve z krajín, kde Cirkev je v menšine a nemá ľahkú situáciu. Listy poprichádzali zatiaľ poväčšine z Európy, ale nechýbajú medzi nimi ani listy z ďalekých krajín ako napr. z Hong-Kongu, Taiwanu, Indie, Svätej zeme, Spojených

štátov amerických či dokonca z arabského sveta.

Napríklad apoštolský vikár **severo-arabských** krajín (Kuvajt, Katar, Bahrajn a Saudská Arábia) sa vo svojom liste poďakoval semináru za modlitby, pričom napísal o veľkej radosi, o zázraku, ktorý sa im udial. Píše, že Bahrajnský kráľ im prednedávnom, na sviatok Panny Márie Lurdskej, vyčlenil pozemok vo svojej moslimskej krajine, kde si môžu postaviť kostol, ktorý bude podľa slov biskupa slúžiť ako katedrála vikariátu, pričom nás poprosil o ďalšie modlitby, aby sa túto katedrálu podarilo aj postaviť.

V podobnom duchu nám napísal aj arcibiskup zo Smirny v **Turecku**, ktorého aktivita veľmi potešila a pýtal sa, či by nebolo možné ešte viac sa modliť za túto krajinu, keďže modlitieb nikdy nie je dosť. Na Pobaltí, kde je väčšina veriacich z pravoslávnej cirkvi, v krajine **Macedónsko** dokonca ako vďaka za tieto modlitby vyčlenili jednu farnosť, Radovo (blízko hraníc s Gréckom), ktorá sa bude modliť a obetovať cez celý rok 2013 za náš kňazský seminár. V susednej krajine **Bulharsko**, prezident biskupskej konferencie rozposlal list, v ktorom sme písali

o našich modlitbách, do každej farnosti a komunity, pričom v nedeľu bol ten list čítaný na každej sv. omši. Okrem toho napísal, žeby bol rád, keby seminaristu, ktorý sa za Bulharsko modlí, mohol privítať vo svojej krajine. Celý seminár na druhej strane, dostal milé pozvanie aj od latinského patriarchu **Jeruzalema**, aby sme pozdravili a navštívili Matku všetkých cirkví. Vďaka za naše modlitby vyjadril aj kardinál z New Yorku, ktorý spolu so svojimi seminaristami v deň, kedy sa celý náš seminár modlil za **USA**, slúžil a obetoval svätú omšu.

Táto iniciatíva vyvolala veľkú radosť a odozvu aj v iných kútoch Európy, pričom nám kardinál zo **Španielska**, ako aj arcibiskup z **Ruska** napísali, že túto aktivitu ponúknu aj svojim seminaristom, aby sa k nám pridali v modlitbách za celý svet. Veľmi zaujímavú situáciu postavenia Cirkvi vo svojom liste ozrejmil biskup z **Nórsku**, kde je Katolícka cirkev v menšine, pričom však od roku 2004 stúpol počet katolíkov o 250%. Zloženie Cirkvi je však v tejto severskej krajine veľmi pozoruhodné. Podľa slov biskupa, až 203 rôznych národností patrí do Cirkvi. Podobne aj biskup z ďalšej severskej krajiny **Švédsko**, popísal situáciu tamojšej Cirkvi, pričom nezabudol spomenúť, že je u neho na misiách aj slovenský kňaz, Martin Ferenc, ktorý momentálne pôsobí v Karlstade. Okrem toho nás zo Švédska pozdravila aj Slovenka Jarmila, ktorá pôsobí na biskupskom úrade v Štokholme.

Úplne prvý list, ktorý nám prišiel, bol zo susedného **Maďarska**, ktorý bol dokonca podpísaný všetkými biskupmi tejto krajiny. Okrem toho si v ňom spomínajú na nášho zosnulého biskupa Františka Tondru a uistili nás, že všetci spolu slávilí sv. omšu, ktorú obetovali aj za náš seminár.

Jedným z najsilnejších momentov tejto iniciatívy bola určite návšteva slovenského misionára kapucína Dávída Tencera z **Islandu**, ktorého biskup poslal poďakovať sa za naše modlitby. Predstavil nám trochu tento vzdialený ostrov, na ktorom žije zhruba toľko obyvateľov, koľko v Košiciach s príľahlými dedinkami. Veriacich je tam pomenej a roztrúsených vo veľkých vzdialenostiach po celom ostrove. Páter Dávid tým, ktorých Island zaujal, s úsmevom povedal: „Príďte nás navštíviť, alebo príďte navždy.“ Možno, že nakoniec táto aktivita vzbudí v niektorých nás aj túžbu po misijnom povolaní.

Veľmi sa tešíme, že naše modlitby prispievajú k jednote a povzbudeniu celej univerzálnej Cirkvi, pretože modlitby nepoznajú hranice ani vzdialenosti. Na tejto Zemi nie je dôležitejšia a krajšia vec ako modlitba. Len ňou človek dosahuje nebo, ale hlavne Božie srdce, ktoré je otvorené pre všetkých tých, ktorí sú ochotní na chvíľu sa zastaviť. Prosme za našich bratov a sestry po celom svete, ktorí to v mnohých ohľadoch nemajú ľahké, pretože im možno práve naša modlitba vyprosí tie milosti, ktoré potrebujú do každodenného života. „Veru, veru, hovorím vám: Ak budete o niečo prosiť Otca v mojom mene, dá vám to.“ (Jn 16, 23).

Atanáзовské vyznanie viery je podľa začiatočného slova nazvané aj "Quicumque". Podľa tradície je pripisované sv. Atánázovi. Niektorí za autora pokladajú sv. Ambróza. Radí sa medzi najstaršie kresťanské vyznania viery, no zároveň je asi aj najmenej známe. Obsahuje jednu z najjasnejších formulácií tajomstva Najsvätejšej Trojice a Vtelenia. V tomto Roku viery ho prinášame v plnom znení.

Kto chce byť spasený, musí sa predovšetkým pridržovať katolíckej viery; kto by ju v jej celosti a neporušiteľnosti nezachovával, bezpochyby naveky zahynie.

Katolícka viera je však táto: uctieame si jedného Boha v Trojici a Trojicu v jednote bez zmiešania Osôb a bez oddeľovania podstaty (substantia). Iná je totiž osoba Otca, iná Syna, iná Ducha Svätého. Avšak Otec a Syn a Duch Svätý majú iba jedno božstvo, rovnakú slávu, súvečnú vznešenosť. Ako Otec, tak Syn, tak Duch Svätý: nestvorený Otec, nestvorený Syn, nestvorený Duch Svätý. Nesmierny Otec, nesmierny Syn, nesmierny Duch Svätý. Večný Otec, večný Syn, večný Duch Svätý. A predsa nie sú to traja Veční, ale jeden Večný, ako ani traja Nestvorení ani traja Nesmierni, ale jeden Nestvorený, jeden Nesmierny. Takisto všemohúci Otec, všemohúci Syn, všemohúci Duch Svätý, a predsa nie sú to traja Všemohúci, ale jeden Všemohúci. Tak je Otec Boh, Syn Boh, Duch Svätý Boh, a predsa nie sú to traja Bohovia, ale len jeden Boh. Tak je Otec Pán, Syn Pán, Duch Svätý Pán, a predsa nie sú to traja Páni, ale len jeden Pán. Pretože ako podľa kresťanskej pravdy vyznávame každú Osobu jednotlivo ako Boha a Pána, tak nám katolícka viera zakazuje, aby sme hovorili o troch Bohoch alebo Pánoch. Otec nie je nikým utvorený ani stvorený, ani splodený. Syn nie je samým Otcom ani utvorený, ani stvorený, ale splodený. Duch Svätý nie je Otcom a Synom ani utvorený, ani stvorený, ani splodený, ale vychádzajúci. Je teda jeden Otec, nie traja Otcovia, jeden Syn, nie traja Synovia, jeden Duch Svätý, nie traja Duchovia Svätí. A v tejto trojedinosti nič nie je skôr alebo neskôr, nič nie je väčšie alebo menšie, ale všetky tri Osoby sú si rovnako večné a rovnako veľké; a tak treba vo všetkom, ako už bolo vyššie povedané, i uctievať jednotu v Trojici i Trojicu v jednote. Kto teda chce byť spasený, nech toto verí o Trojici.

Ale k večnej spáse je ďalej potrebné úprimne veriť aj vo vtelenie nášho Pána Ježiša Krista. Teda pravá viera je toto: Musíme veriť a vyznávať, že náš Pán Ježiš Kristus, Syn Boží, je Boh a človek. Ako Boh je splodený z podstaty Otca od večnosti, a ako človek je zrodený z podstaty matky v čase. Dokonalý Boh, dokonalý človek, pozostávajúci z rozumovej duše a z ľudského tela. Rovný s Otcom čo do božstva, menší ako Otec čo do človečenstva. A hoci je Boh a človek súčasne, nie sú to dvaja, ale jeden Kristus. Jeden je však nie zmenou božstva na telo, ale že Boh prijal človečenstvo. Jeden naskrze nie zmiešaním podstaty, ale jednotou osoby, lebo ako rozumová duša a telo tvoria iba jedného človeka, tak je aj Boh a človek iba jeden Kristus, ktorý za nás trpel pre našu spásu, zostúpil k tým, čo sú v podsveť, tretieho dňa vstal z mŕtvych, vystúpil do neba, sedí po pravici Otca; odtiaľ príde súdiť živých a mŕtvych. Pri jeho príchode všetci ľudia vstanú vo svojich telách a vydajú počet zo svojich vlastných skutkov. A tí, čo robili dobré, vojdú do večného života, tí však, čo robili zlé, do večného ohňa. Toto je katolícka viera. Kto ju úprimne a pevne nevyznáva, nemôže byť spasený. Amen.

MODLITBA ZA VYTRVALOSŤ VO VIERE

(Za iných)

Ježišu, Vykupiteľ a Spasiteľ sveta, Syn živého Boha, kľačím pred tebou, odprosujem ťa a chcem zadost'učiniť za všetky zlorečenia tvojmu Najsvätejšiemu menu; za všetky krivdy, ktoré trpiš v Najsvätejšej oltárnej sviatosti; za všetky potupovania tvojej nepoškvrnenej panenskej Matky a za všetky očierňovania a hanenia tvojej nevesty, Katolíckej cirkvi.

Ježišu, ty si povedal: „Ak budete o niečo prosiť Otca v mojom mene, dá vám to.“ Vrucne ťa prosím za bratov, ktorí sú v nebezpečenstve hriechu. Ochraňuj ich pred pokušeniami odpadnutia od pravej viery. Chráň tých, ktorí sú už na okraji priepasti nevery. Daj všetkým svetlo poznania pravdy, odvahu a silu do boja proti zlému, vytrvalosť vo viere a v činorodej láske. O to prosíme, dobrotivý Ježišu, v tvojom mene nebeského Otca, s ktorým žiješ a kraľuješ v jednote s Duchom Svätým po všetky veky vekov. Amen.

Suum cuique II.

V minulom čísle sme sa zaoberali oblečením a osloveniami seminaristov, diakonov a kňazov, kanonikov a správcov bazilík minor. V tomto pokračovaní článku sa budeme zaoberať prelátmi, ktorí sú vyznačení nejakým titulom za službu, ktorú v Cirkvi konajú. Sú to Kapláni Jeho Svätosti, Čestní preláti Jeho Svätosti a Apoštolskí protonotári (*de numero* a *supra numerum*). Ďalej tu patrí každý biskup, arcibiskup, patriarcha a pápež. Medzi prelátov sa tiež zaraďuje predstavený osobnej prelatury (porov. kán. 295).

Dnešná klasifikácia jednotlivých skupín prelátov je výsledkom reformy, ktorú uskutočnil pápež Pavol VI. v roku 1968 vydaním motu proprio *Pontificalis Domus*. Vydaním tohto dokumentu sa zmenšil počet skupín prelátov, do ktorých boli začlenení členovia pápežskej rodiny, ktorým prináleží právo používať titul „*Monsignor*“. Biskupi tento titul dostávajú „*ex offo*“.

História tohto titulu siaha do 14. storočia. V čase avignonského zajatia pápežov boli biskupi nazývaní „*mon seigneur*“, čo znamená „môj pán“. Neskôr aj kňazi, ktorí pracovali v pápežskej kúrii, administratívnych a súdnych kanceláriách, boli oslovení titulom „*Monsignor*“ a zároveň mali právo nosiť aj niektoré insígnie prislúchajúce biskupom.

V písomnej forme je tento titul vyjadrený pred menom jeho nositeľa skratkou *Msgr.* alebo *Mons.*

Monsignori 1. stupňa – Kapláni Jeho Svätosti

Do tejto skupiny patrí väčšina kňazov s titulom Monsignor. Pre menovanie do tejto hodnosti je potrebný minimálny vek 35 rokov života a 5 rokov kňazskej služby (10 rokov pre duchovenstvo v diplomatických službách Svätej stolice a pracovníkov Rímskej kúrie).

Chórovým odevom je čierna reverenda (bez peleríny). Lemovanie, ostatné

ozdoby a hodvábný pás má fialovú farbu. Na reverendu sa oblieka superpelícia.

Mimo liturgických slávení počas slávnostných príležitostí nosia čiernu reverendu bez peleríny a fialový hodvábný pás. Lemovanie a ostatné ozdoby sú fialovej farby.

K osloveniu *Monsignor*, ak je to vhodné, sa môže pridať adjektívum *Dôstojný*.

Monsignori 2. stupňa – Apoštolskí protonotári supra numerum a Čestní preláti Jeho Svätosti

Apoštolský protonotár je titul člena najvyššieho (nie biskupského) kolégia prelátov v Rímskej kúrii. Kňaz, ktorý nie je členom rímskej kúrie môže dostať titul Apoštolský protonotár supra numerum. Pre menovanie do tejto hodnosti je potrebný vek minimálne 55 rokov a aspoň 20 rokov kňazskej služby.

Čestný prelát Jeho Svätosti (na Slovensku sa používa aj označenie „pápežský prelát“) je titul, ktorý sa udeľuje za zásluhy pre dobro Cirkvi. Pre menovanie kňaza do tejto hodnosti je potrebný vek aspoň 45 rokov a 15 rokov kňazstva.

Chórový odev týchto prelátov tvorí fialová reverenda a fialový hodvábný pás so strapcami, superpelícia a čierny biret s čiernym brmbolcom.

Mimo liturgických slávení títo preláti nosia čiernu reverendu (bez peleríny) s lemovaním a ozdobami červenej farby. Hodvábný pás je fialovej farby. Dlhý hodvábný plášť fialovej farby prináleží iba apoštolským protonotárom.

Ak je to vhodné, tak aj u týchto prelátov sa k osloveniu *Monsignor* môže pridať adjektívum *Dôstojný*.

Monsignori 3. stupňa - preláti pracujúci v dikastériách Rímskej kúrie, ktorí nemajú biskupskú hodnosť, auditori Rímskej róty, generálny promótor spravodlivosti, obhajca zväzku na Najvyššom tribunáli Apoštolskej signatúry, Apoštolskí protonotári *de numero* (zvyčajne ich je len sedem), klerici Apoštolskej komory

Chórovým odevom tejto skupiny prelátov je fialová reverenda a fialový pás, rocheta a čierny biret s červeným brmbolcom. K tomuto odevu ešte patrí aj manteleta (plášť fialovej farby s otvorom na ruky, ktorý siaha približne po kolená).

Mimo liturgických slávení tvorí odev čierna reverenda (bez peleríny) s lemovaním a ostatnými ozdobami červenej farby spolu s fialovým pásom.

K osloveniu týchto prelátov titulom *Monsignor* môžeme pridať adjektívum *Najdôstojnejší*. Dekanovi Rímskej róty a sekretárovi Najvyššieho tribunálu Apoštolskej signatúry prináleží oslovenie *Excelencia* (bez adjektíva *Najdôstojnejšia*).

Biskupi a podľa práva preláti im na roveň postavení

Druhý vatikánsky koncil učí, že biskupskou vysviackou sa udeľuje „plnosť sviatosti posvätného stavu“. Biskupi sú z božského ustanovenia nástupcovia apoštolov skrze Ducha Svätého a ako členovia biskupského kolégia majú účasť na apoštolskej zodpovednosti za celú Cirkev a na poslaní celej Cirkvi pod autoritou Rímskeho veľkňaza, nástupcu svätého Petra. Biskupskou konsekráciou prijímajú

úlohu učiť, posväcovať a riadiť, ktorú vykonávajú v hierarchickom spoločenstve s hlavou kolégia a jeho členmi. Biskupi, ktorým je zverená starostlivosť o nejakú diecézu, sa nazývajú diecézni, ostatní sú titulárni. Biskupov slobodne vymenúva alebo zákonne zvolených potvrdzuje Najvyšší veľkňaz (porov. kán. 375-377). Na čele cirkevnej provincie je metropolita, ktorý je arcibiskupom. Titul patriarchu a primasa v latinskej cirkvi okrem čestného prvenstva neprináša so sebou nijakú riadiacu moc, ak o niektorom nie je zrejmé niečo iné z apoštolského privilégia alebo zo schváleného zvyku (porov. kán. 435, 438). Preláti, ktorí sú podľa práva rovnocenní s biskupmi, hoci nemajú biskupskú hodnosť, môžu nosiť tie isté rúcha.

Oblečenie, ktoré normy a rubriky pripisujú biskupovi, nosia zvyčajne všetci patriarchovia latinského rítu, arcibiskupi a biskupi, apoštolskí administrátori, apoštolskí vikári, apoštolskí prefekti.

Liturgický odev biskupa tvorí humerál, alba, cingulum, štóla a ornát. Počas štáciových omší (keď biskup, ako veľkňaz svojho stáda, slávi Eucharistiu, najmä v katedrálnom chráme, obklopený svojimi kňazmi a posluhujúcimi, s plnou a činnou účasťou celého Božieho ľudu) si biskup oblieka albu na reverendu fialovej farby. Pri týchto slávnostiach (napr. kňazské a diakonské vysviacky, požehnanie opáta alebo opátky, požehnanie a zasvätenie panien, posviacka kostola a oltára) je vhodné, ak si biskup pod ornát oblečie aj dalmatiku, ktorá môže byť vždy biela. Pri biskupskej vysviacke je použitie dalmatiky pre kandidáta episkopátu povinné. Medzi insígnie biskupa patrí prsteň, mitra, berla (biskup ju používa na vlastnom území, mimo svojho územia ju smie použiť len so súhlasom biskupa daného miesta), pektorál (nosí sa pod dalmatikou alebo ornátom alebo podľa zväženia biskupa aj na ornáte). Arcibiskup – metropolita na území svojej vlastnej jurisdikcie nosí aj pálium. Ak biskup predsedá omši a neslávi Eucharistiu (vedia iba liturgiu slova) oblieka si na albu pektorál, štólu, pluviál príslušnej farby a zvyčajne si vezme aj mitru a berlu. To isté platí aj pri predsedaní večerám, pri procesii, pri vysluhovaní sviatostí mimo omše a pri iných príležitostiach, ktoré uvádzajú smernice Caeremoniale Episcoporum.

Chórový odev biskup používa vtedy, ak nepredsedá liturgickým sláveniam. Tento odev tvorí reverenda fialovej farby, hodvábnny pás fialovej farby, rocheta, mozeta fialovej farby, pektorál (na mozete ho drží zelená šnúrka popretkávaná zlatými nitkami), solideo a biret fialovej farby, ktorý je symbolom biskupskej služby. Počas najväčších sviatkov môže biskup vo svojej diecéze nosiť namiesto mozety fialový plášť nazývaný aj cappa magna. Fialové ponožky sú tiež súčasťou

chórového oblečenia, ak sa používa reverenda fialovej farby. Chórový odev nie je možné miešať s liturgickým odevom a taktiež v ňom nie je možné koncebrovať. Napr. mozeta sa nemá používať s albou alebo s infulou a bakulu nie je možné kombinovať s chórovým odevom. Jedinou výnimkou je štóla, ktorú si biskup oblieka na mozetu vtedy, keď mu to smernice dovoľujú.

Mimo liturgických slávení počas slávnostných príležitostí si biskup oblieka čiernu reverendu s lemovaním červenej farby. Na takejto reverende môže byť aj pelerína s červeným lemovaním. Pás s hodvábnymi strapcami je fialovej farby, pektorál sa nosí zavesený na retiazke, golier (tzv. malá dependencia) a solideo majú tiež fialovú farbu. Biskup môže nosiť aj klobúk z čiernej plsti ozdobený šnúrkou a strapcami zelenej farby.

Spoločenským rúchom alebo rúchom na každodenné používanie môže byť aj čierna reverenda nezdobená lemovaním. Biskupi z rôznych rehoľných rodín môžu používať rúcho svojej rehole. Spolu s čiernou reverendou sa môže nosiť fialový pás, fialové solideo a fialový golier. Na reverende sa nosí pektorál, ktorý je zavesený na retiazke. Prsteň, ktorý je znamením viery a sobášneho spojenia s Cirkvou, svojou nevestou, má biskup vždy nosiť (okrem Veľkého piatku).

Oslovenie biskupa je *Vaša Excelencia*, resp. *Najdôstojnejší pán biskup* a v písomnej forme *Jeho Excelencia* (skratka *J. Ex.*).

Kardináli

Kardináli Svätej rímskej cirkvi tvoria osobitné kolégium, ktoré pomáha Rímskemu veľkňazovi predovšetkým v každodennej starostlivosti o celú Cirkev (buď kolegiálne alebo jednotlivo) a ktorému prináleží právo postarať sa o voľbu Rímskeho veľkňaza (porov. kán. 349). Kardinálov si vyberá Rímsky veľkňaz slobodne spomedzi mužov, ustanovených aspoň v posvätnom ráde presbyterátu, vysoko vynikajúcich učenosťou, mravmi, nábožnosťou, ako aj rozumnosťou v spravovaní vecí; tí, ktorí ešte nie sú biskupmi, musia prijať biskupskú konsekráciu (ak im pápež neudelí výnimku).

Rúcha kardinálov sú v mnohom podobné ako u biskupov, ale predsa je pár výnimiek. Kardinálom prináleží používať kardinálsky purpur na tých častiach oblečenia, ktoré sú u biskupov fialovej farby. Pás, solideo a cappa magna sú z hodvábu s moiré efektom. Šnúčka na zavesenie pektorálu, šnúrky a strapce na klobúku majú purpurovú a zlatú farbu. Biret z vlnkovatého hodvábu purpurovej farby sa môže používať len s chórovým rúchom, nie ako bežná pokrývka hlavy. Kardinálsky biret má tri lopatky a nemá brmbolec.

Oslovenie kardinála je *Vaša Eminencia*, resp. v písomnej forme *Jeho Eminencia* (skratka *J. Em.*).

Veríme, že popísanie problematiky oblečenia klerikov prispeje k správnejšiemu pochopeniu stanovených noriem a predpisov a zároveň k lepšiemu rozoznávaniu medzi jednotlivými vysvätenými služobníkmi Cirkvi.

Čestný prelát Jeho Svätosti

Apoštolskí protonotári supra numerum

Monsignor 3. stupňa

Kardinál a Monsignor 3. stupňa

Biskup a Monsignor 3. stupňa

Biskup

Arcibiskup - metropolita

Kardinál

Kardinál

Dvere viery, ktoré vedú
do života spoločenstva s Bohom
a umožňujú vstúpiť do jeho Cirkvi,
sú pre nás stále otvorené.